

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 20 marca 2015 r.

Poz. 1069

UCHWAŁA NR V/26/2015 RADY GMINY W LGOCIE WIELKIEJ

z dnia 30 stycznia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lgota Wielka na lata 2015-2018”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz. U. 2013 r. poz. 594, zm.: poz. 645 i 1318 oraz z 2014 r. poz. 379 i 1072) i art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j.: Dz. U. 2014 r. poz. 1446) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lgota Wielka na lata 2015-2018”, zaopiniowany pozytywnie przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Przewodniczący Rady
Gminy w Lgocie Wielkiej
Piotr Nita

Załącznik nr 1
do uchwały nr V/26/2015
Rady Gminy w Lgocie Wielkiej
z dnia 30 stycznia 2015 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY LGOTA WIELKA NA LATA 2015-2018

Lgota Wielka, Grudzień 2014 r.

Spis treści

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2015- 2018 z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy
 - 5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 5.2.1. Charakterystyka gminy
 - 5.2.2. Zarys historii obszaru gminy
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
 - 5.3.1. Formy ochrony w miejscowym planie zagospodarowanie przestrzennego
 - 5.3.2. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków
 - 5.3.3. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - 5.5. Zabytki archeologiczne oraz zabytkowe obszary
 - 5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń
7. Założenia programowe
 - 7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka
 - 7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka
8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka
10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami
 - 10.1. Dotacje
 - 10.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 - 10.3. Środki europejskie
11. Wydatki gminy Lgota Wielka związane z ochroną zabytków
12. Bibliografia
13. Spis tabel

1. Wstęp

Przedmiotem gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Lgota Wielka. Celem tego opracowania, jest określenie głównych zadań i kierunków działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami. Niniejsze opracowanie sporządzono zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) oraz z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Gminny program opieki nad zabytkami sporządzany jest przez Wójta, a następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przyjęty przez Radę Gminy. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Wójt przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach.

Gminny program opieki nad zabytkami ma również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, między innymi poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, na okres czterech lat, programu opieki nad zabytkami.

Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy, wyznacza cele opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami i są one następujące:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zostały zawarte w:

Konstytucji RP (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.) w przepisach:

- Art. 5: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”;

- Art. 6 ust. 1: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”,
- Art. 86: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446), która jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Przy opracowaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić przepisy tej ustawy, takie jak:

- Art. 3: definiuje podstawowe pojęcia użyte w ustawie, takie jak: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

W tym miejscu należy wyjaśnić pojęcie zabytku. Zabytek, jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, które są dziełem człowieka lub związane są z jego działalnością. Stanowią one świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową,

- Art. 4: objaśnia, że ochrona zabytków polega na podejmowaniu w szczególności przez organy administracji publicznej działań mających na celu: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”,
- Art. 5: określa, w sposób otwarty, kwestię opieki nad zabytkami: „Opieka nad zabytkami sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury”,
- Art. 6: klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku:

„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, ze zm.),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.”,

- Art 7: reguluje następujące formy ochrony zabytków:

1. Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków.

2. Uznanie za pomnik historii, zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Utworzenie parku kulturowego, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć, na podstawie uchwały, rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotyczące w szczególności: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Rejestr zabytków - dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do

rejestr ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Wpisy do rejestru są wolne od opłat. Skreślenie z rejestru zabytków następuje na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy lub z urzędu, na podstawie decyzji ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na podstawie decyzji wojewódzki konserwator zabytków występuje z wnioskiem o wykreślenie wpisu z księgi wieczystej i z katastru nieruchomości. Informacja o skreśleniu ogłoszona jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Wykreślenia wolne są od opłat. Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków - na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o wpisie z urzędu - w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Pomnik historii - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. Cofnięcie uznania zabytku nieruchomego za pomnik historii następuje w trybie przewidzianym dla jego uznania. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przedstawić Komitetowi Dziedzictwa Światowego wniosek o wpis pomnika historii na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO w celu objęcia tego pomnika ochroną na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego.

Park kulturowy - jest formą ochrony zabytków. Tworzony jest w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej,

- Art. 16 ust. 1: wskazuje radę gminy, jako organ tworzący park kulturowy, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Jest on tworzony na podstawie uchwały, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Wójt w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być utworzony. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,

- Art. 17: określa zakazy i ograniczenia dotyczące terenu parku krajobrazowego, związane z: prowadzeniem robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej, zmianami sposobu korzystania z zabytków nieruchomych, umieszczaniem tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1, składowaniem lub magazynowaniem odpadów,
- Art. 18: „1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;

3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami”;

- Art. 19: wskazuje, że:

„1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę: zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, parków kulturowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków”;

- Art. 20: mówi o konieczności uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego wojewódzkich i miejscowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków,

- Art. 21: „Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”;

- Art. 22:

„1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków”;

- Art. 89: wskazuje, że „organami ochrony zabytków są:

1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków”.

Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, ze zm.), gdzie w art. 7 ust. 1 pkt 9 zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania obejmujące kwestie: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy.

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w innych obowiązujących ustawach, w tym:

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.: Dz. U. z 2012 r. Nr 647, ze zm.). Ustawa, określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa, mówi także, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, ze zm.). Ustawa - Prawo budowlane, normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów

tów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, m.in. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, ze zm.), która mówi m.in. o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz. U. z 2013 r. poz. 627, ze zm.), której przepisy określają m. in. kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j.: Dz. U. z 2014 r. poz. 518, ze zm.). W rozumieniu ustawy, celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 406, ze zm.). Ustawa precyzuje, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Art. 2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki - ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, Filmoteka Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej - prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań tych instytucji należy m.in. sprawowanie opieki nad zabytkami (art. 32 ust. 1, 2).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, ze zm.). W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia).

Zasady ochrony zabytków, znajdujących się w muzeach i bibliotekach, zostały określone w:

Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 987, ze zm.). Ustawa określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów. Według przepisów ustawy „Muzeum jest jednostką organizacyjną nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów” (art. 1).

Zgodnie z ustawą muzeum realizuje powyższe cele poprzez:

- „1) gromadzenie zabytków w statutowo określonym zakresie;
- 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów;
- 3) przechowywanie gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych;
- 4) zabezpieczanie i konserwację zbiorów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie zabytków archeologicznych nieruchomych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody;
- 5) urządzenie wystaw stałych i czasowych;
- 6) organizowanie badań i ekspedycji naukowych, w tym archeologicznych;

- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej;
- 7a) popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę;
- 8) udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych;
- 9) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji;
- 10) prowadzenie działalności wydawniczej”.

Gmina jako podmiot tworzący (lub przejmujący) muzeum zobowiązana jest do:

- 1) zapewnienia środków potrzebnych do utrzymania i rozwoju muzeum;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonym zbiorom;
- 3) sprawowania nadzoru nad muzeum (art. 5 ust. 4).

Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 642, ze zm.). Mówi, iż biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j.: Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698, ze zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Dokumenty, do których odwołuje się program opieki nad zabytkami połączono na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym. Są to różnego rodzaju strategie, studia i programy.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka zbieżny jest ze strategicznymi celami państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Cele te wymienione są w następujących dokumentach:

Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury pod przewodnictwem prof. dr hab. Bogumiły Rouby, są niezwykle ważnym dokumentem, związanym z ochroną zabytków w Polsce. W dokumencie zapisano, m.in.: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. (...) Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”.

W opracowaniu zostały zawarte cele i zadania dla Programu Krajowego. Stwierdzono, że „celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”.

Za istotne, uznano przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich porządkujących sferę ochrony zabytków, które dotyczą konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych.

Podstawowe zasady konserwatorskie:

- zasady *primum non nocere* (z łac. - po pierwsze nie szkodzić),
- zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materiałnych i niematerialnych),
- zasady minimalnej niezbędnej ingerencji,
- zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,

- zasady odwracalności metod i materiałów,
- zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

W dokumencie do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące założenia w zakresie:

- uwarunkowań dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami: określenie stanu zabytków: nieruchomości, ruchomych i archeologicznych oraz stanu zabytków techniki, pomników historii i obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Dodatkowo ocena stanu służb związanych z ochroną i opieką nad zabytkami i stan uregulowań finansowych, organizacyjnych i prawnych,
- działań o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa; przygotowanie strategii i głównych założeń ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadzenie jej do polityk sektorowych,
- systemu finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej,
- dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania: co oznacza ujednoczenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych,
- kształcenia i edukacji: kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników,
- współpracy międzynarodowej: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

Narodowy Program Kultury „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”

Narodowy Program Kultury „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”, przyjęty przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Jest to dokument, opracowanym w celu wdrożenia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury. Główną przesłanką do sformułowania tego programu jest uznanie zasobów dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Określa on działania na lata 2004-2013 wytyczając następujące strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawnego- finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami,
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa,
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej,
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie,
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomości.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinięta w 2005 r., poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie kultury. Misją tej strategii jest „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Uznając kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury,
- poprawa warunków działalności artystycznej,
- efektywna promocja twórczości,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, kompleksowa ich rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę,
- zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została uchwalona przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne, w których będą się koncentrować główne zadania:

- 1) sprawne i efektywne państwo;
- 2) konkurencyjna gospodarka;
- 3) spójność społeczna i terytorialna.

W strategii pojawiają się zapisy mówiące o wprowadzeniu obowiązku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną między innymi dziedzictwa kulturowego (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego).

Drugim ważnym, podkreślonym przez strategię obszarem jest digitalizacja zasobów dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie właściwego ich przechowywania (Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, Priorytet II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych; Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Priorytet III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych).

Ponadto wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej - w tym infrastruktury kulturalnej - oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co stanowi ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności gminy (Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Priorytet III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich).

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2013-2016

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2013-2016, jest to dokument, który jest inicjowany i opracowywany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Krajowy Program wpisuje się w system dokumentów planistycznych państwa jako instrument wykonawczy dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Jednym ze strategicznych założeń Krajowego Programu jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Uzupełnieniem Krajowego Programu jest system współfinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. W Krajowym Programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach: organizacji i zadań organów ochrony zabytków, stanu zachowania zabytków, w tym roli i znaczenia rejestru zabytków oraz systemów informacji o zabytkach, komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków.

W oparciu o diagnozę, przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego sformułowano cel główny: wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

Rozwiązaniem porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym Programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne: tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

- podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań),
- porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych,
- zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.),
- wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków,
- zwiększenie zaangażowania samorządów (gmin) w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030, przyjęta została uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich,
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów po-przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Dokumenty opracowane na poziomie województwa i powiatu:

Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020

Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020, przyjęta została uchwałą nr XXXIII/644/13 przez Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 26 lutego 2013 r. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 zawiera: diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej województwa w kontekście krajowym i regionalnym, jak również europejskim, zakończoną analizą SWOT; trendy i główne wyzwania rozwojowe województwa do 2020 r.; cele polityki rozwoju województwa; strategiczne kierunki działań podejmowane przez samorząd województwa dla osiągnięcia celów polityki rozwoju województwa; źródła i instrumenty finansowe realizacji strategii; wskaźniki realizacji stanowiące podstawę dla systemu monitorowania.

W województwie łódzkim wyodrębniono pięć specyficznych obszarów, które ze względu na swoje cechy przestrzenne, potencjał endogeniczny, koncentrację i rozwój specjalistycznych funkcji gospodarczych oraz istniejące i kształtujące się powiązania funkcjonalne mogą stanowić podstawę budowania silnej pozycji konkurencyjnej regionu. Obszary:

- Łódzki Obszar Metropolitalny,
- obszar funkcjonalny Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów - Szczerców - Złoczew,
- obszar funkcjonalny Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno - Tomaszów Mazowiecki,
- obszar rozwoju intensywnego rolnictwa,
- obszary turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury.

W strategii wśród kierunków działań w zakresie kultury, zabytków i dziedzictwa kulturowego, wskazano na:

- wzmocnianie tożsamości regionalnej (kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności, wzmocnianie rozwoju funkcji symbolicznych, promocja marki „Łódzkie”),
- rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji (rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji, rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji),
- ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo-krajobrazowych (utworzenie spójnego wewnątrznie regionalnego systemu obszarów chronionych w powiązaniu z systemem krajowym, utrzymanie różnorodności biologicznej, utworzenie systemu przyrodniczo-kulturowego w obszarze powiązań Aglomeracji Łódzkiej).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, przyjęty został uchwałą nr LX/1648/10 przez Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 21 września 2010 r. Plan określa cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu. Realizację zapewniają projekty finansowane ze środków własnych samorządu województwa, samorządów lokalnych, budżetu państwa oraz funduszy Unii Europejskiej. Podstawowym źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Do największych problemów z zakresu ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego plan zalicza:

- niedostatecznie kontrolowany proces urbanizacji obszarów atrakcyjnych kulturowo, szczególnie w obszarach miast historycznych,
- brak obwodnic większości historycznych miast, gdzie występuje duże natężenie ruchu komunikacyjnego w strefach zabytkowych,
- istnienie wielu obszarów zdegradowanych wymagających rewitalizacji,
- brak zintegrowanego systemu informacji o obiektach zabytkowych do rewaloryzacji i rewitalizacji oraz odpowiedniego ich zagospodarowania,
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnej ewidencji zabytków i gminnych programów opieki nad zabytkami,
- brak opracowań analitycznych i studialnych krajobrazu kulturowego,
- zły stan techniczny licznych obiektów zabytkowych,
- niską świadomość społeczną w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Na obszarze województwa znajdują się liczne zabytki, które świadczą o jego bogatej historii, zaczynając od najdawniejszych śladów osadnictwa po dobra kultury współczesnej. Źródłem potwierdzającym istnienie najdawniejszego osadnictwa są stanowiska archeologiczne, zewidencjonowane w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski, których ogólną liczbę szacuje się na ponad 20 tysięcy. Do rejestru zabytków wpisano 137 stanowisk.

Na terenie województwa zlokalizowane są także unikatowe zabytki romańskie, obiekty gotyckie, liczne obiekty architektury renesansowej.

W granicach województwa znajduje się ok. 100 miast historycznych, z których ok. 60 zachowało elementy swej struktury przestrzennej. Do rejestru zabytków z województwa wpisanych jest 31 miejskich, historycznych układów przestrzennych. Istotne miejsce wśród obiektów i obszarów zabytkowych zajmują również układy zieleni: parki, ogrody, aleje i cmentarze. Towarzyszą one pałacom i dworom oraz stanowią część składową założeń przestrzennych miast i wsi. Około 300 z nich wpisano do rejestru zabytków.

Pomimo wysokiej liczby zabytków w województwie są one postrzegane jako wysoce zaniedbane. W celu zapobiegania dalszej ich degradacji podjęto wiele postępowań w sprawie wpisów do rejestru obiektów i obszarów zabytkowych. Obecnie ogólna liczba wydanych decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomości wynosi około 2060, jednak jedna decyzja może obejmować kilka obiektów zabytkowych.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015, przyjęty został uchwałą nr XXVI/487/12 przez Sejmiku Województwa Łódzkiego dnia 21 czerwca 2012 r.

W programie, wyznaczono następujące cele:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,

- wskazanie możliwości finansowania ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa, w celu poprawy jego stanu, podniesienia rangi najcenniejszych zabytków i kreowania symboli województwa oraz utożsamiania mieszkańców z dziedzictwem kulturowym regionu.

W programie wyznaczono trzy cele operacyjne i siedem działań, których realizacja wymaga podjęcia ścisłej współpracy i zaangażowania jednostek samorządowych wszystkich szczebli, instytucji rządowych odpowiedzialnych za ochronę zabytków, jednostek kulturalnych, naukowych i oświatowych oraz instytucji pozarządowych i prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych.

1. Cel operacyjny - Regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym przewiduje stworzenie mechanizmu współpracy oraz cyfryzację zasobów ewidencyjnych poprzez między innymi stymulowanie działań w kierunku opracowania gminnych ewidencji zabytków, gminnych programów opieki nad zabytkami i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

2. Cel operacyjny - Atrakcyjność krajobrazu kulturowego zakłada rewitalizację układów przestrzennych miast i wsi, poprawę stanu obiektów i obszarów zabytkowych oraz poprawę stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeach i obiektach sakralnych.

3. Cel operacyjny - Tożsamość wielokulturowa regionu przewiduje kreowanie różnorodności kulturowej oraz edukację kulturową mieszkańców województwa.

Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007-2020

Program opracowywany został na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

W programie, zostały wyznaczone następujące zadania:

- określenie stanu zasobów turystycznych województwa łódzkiego,
- wzmocnienie i uwypuklenie roli turystyki, jako istotnego czynnika rozwoju społeczno- gospodarczego regionu,
- ułatwienie pozyskiwania celowych środków na finansowanie projektów turystycznych z funduszy unijnych,
- podjęcie próby integracji środowisk turystycznych województwa oraz propozycja koordynacji działań na rzecz rozwoju turystyki w regionie,
- wsparcie działań gmin, powiatów, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego- na rzecz realizacji projektów turystycznych w regionie,
- poprawę komunikacji wewnętrznej regionu w zakresie turystyki,
- kreowanie spójnych rozwiązań w obszarze turystyki, wpływających na tożsamość regionu,
- koncentrację zasobów oraz prowadzonych działań w zakresie turystyki (poprawa synergii),
- lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów i walorów,
- podniesienie efektywności działań promocyjnych w obszarze turystyki,
- określenie obszarów priorytetowych w województwie,
- wskazanie wizji rozwoju turystyki w województwie łódzkim.

Program składa się z dwóch części. Pierwszą część stanowi raport z diagnozy potencjału turystycznego Województwa Łódzkiego, opracowany według autorskiej metodologii PART S. A. pod nazwą Audyt Turystyczny. W drugiej części Programu, opisano strategiczne kierunki działania, obszary priorytetowe, system ewaluacji, monitoringu, źródła finansowania Programu oraz harmonogram działań koniecznych do realizacji w regionie. Podsumowaniem raportu jest analiza SWOT przygotowana na podstawie zebranych informacji podczas warsztatów i wielu spotkań przeprowadzonych na terenie województwa łódzkiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego 2020

Strategia Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego 2020 przyjęta została uchwałą nr LIII/370/2014 Rady Powiatu Radomszczańskiego dnia 13 listopada 2014 r.

Strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym, który określa cele i priorytety polityki rozwoju wraz z kierunkami działań, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia wyznacza ogólne ramy rozwoju Powiatu Radomszczańskiego pokazując jednocześnie wewnętrzne zasoby, na których można oprzeć rozwój gospodarczy, przemysłowy, edukacyjny, turystyczny, infrastrukturalny oraz problemy, które hamują ten rozwój.

W strategii, dokonano oceny stanu istniejącego badanego obszaru z uwzględnieniem wszystkich dziedzin życia społecznego, między innymi opisano zabytki, gdzie najliczniejszą grupę zabytków w Powiecie Radomszczańskim stanowią zabytki sakralne, opisano także życie kulturalne, turystykę i rekreację. W dalszej części strategii określono misję i wizję powiatu, oraz wykonano analizę SWOT.

W ramach analizy SWOT, dokonano opisu stanu istniejącego w najważniejszych dziedzinach funkcjonowania powiatu, czyli zidentyfikowano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

W strategii najważniejszym wyjściowym elementem jest misja rozwoju, która określa kierunek i cele rozwoju w perspektywie następnych kilku lat.

Misja: Prowadzenie polityki współpracy i tworzenie sieci międzysektorowych powiązań kooperacyjnych dla harmonijnego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnej edukacji i przedsiębiorczości.

W strategii wyznaczono trzy pola strategiczne, wraz z polami operacyjnymi dla każdego z nich.

1. POLE STRATEGICZNE 1.: Przestrzeń, infrastruktura i środowisko

Pole operacyjne 1.1. Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej.

Pole operacyjne 1.2. Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych.

Pole operacyjne 1.3. Nowoczesna baza edukacji ponadgimnazjalnej.

Pole operacyjne 1.4. Poprawa dostępności i jakości zasobów ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Pole operacyjne 1.5. Turystyka i rekreacja.

Pole operacyjne 1.6. Infrastruktura publiczna.

Pole operacyjne 1.7. Bezpieczeństwo publiczne.

2. POLE STRATEGICZNE 2.: Kapitał ludzki

Pole operacyjne 2.1. Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i opieki społecznej do trendów demograficzno-epidemiologicznych.

Pole operacyjne 2.2. Zasoby rynku pracy.

Pole operacyjne 2.3. Innowacyjna edukacja ponadgimnazjalna.

Pole operacyjne 2.4. Kultura i tożsamość.

POLE STRATEGICZNE 3.: Przedsiębiorczość i kooperacja

Pole operacyjne 3.1. Przedsiębiorczość i współpraca z sektorem przedsiębiorstw.

Pole operacyjne 3.2. Współpraca międzysektorowa i międzynarodowa.

Pole operacyjne 3.3. Nowoczesne kadry administracji publicznej.

Ważnym elementem w strategii, jest system monitorowania, ewaluacji i aktualizacji, poprzez to osiągnięcia założonych celów. Zarząd Powiatu Radomszczańskiego odpowiedzialny jest za monitorowanie strategii. Wykonuje on swoje zadania za pośrednictwem Starostwa Powiatowego w Radomsku oraz podległych jednostek organizacyjnych.

Program ochrony środowiska powiatu radomszczańskiego na lata 2013- 2016, z uwzględnieniem lat 2017-2020

Program ochrony środowiska powiatu radomszczańskiego na lata 2013-2016, z uwzględnieniem lat 2017-2020, przyjęty został uchwałą nr XXX/235/2013 przez Radę Powiatu Radomszczańskiego dnia 24 stycznia 2013 r. Program ten, jest aktualizacją dokumentu przyjętego uchwałą nr XIV/138/03 Rady Powiatu Radomszczańskiego z dnia 30 grudnia 2003 r.

Program ochrony środowiska nie jest dokumentem prawa lokalnego, jednak jest wykorzystywany jako:

- podstawowy dokument zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska,
- przesłanka do konstruowania budżetu powiatu i gmin oraz wieloletnich prognoz finansowych,
- wytyczna do tworzenia programów operacyjnych i zawierania porozumień i kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi w działaniach związanych ze środowiskiem,
- układ odniesienia dla innych podmiotów działających w sektorze ochrony środowiska oraz podstawa do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej,
- pomoc w działaniach edukacyjno- informacyjnych.

Program ochrony środowiska powiatu radomszczańskiego obejmuje:

- diagnozę stanu środowiska w powiecie radomszczańskim,
- określenie działań zmierzających do poprawy stanu środowiska poprzez przedstawienie celów strategicznych, celów długo- i krótkoterminowych oraz kierunków działań wraz z opracowaniem programów operacyjnych (zadań) dla poszczególnych segmentów środowiska,
- przedstawienie uwarunkowań realizacyjnych programu,
- określenie zasad monitorowania efektów wdrażania programu.

Cel nadrzędny programu ochrony środowiska: Zwiększenie atrakcyjności powiatu poprzez poprawę środowiska przyrodniczego i rozwój infrastruktury technicznej.

W programie, wyznaczono następujące priorytety dla powiatu radomszczańskiego z zakresu ochrony środowiska:

Priorytet 1. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Priorytet 2. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Priorytet 3. Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.

Priorytet 4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej ochrony środowiska.

Priorytet 5. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa powiatu.

Najcenniejsze obiekty i obszary przyrodnicze powiatu radomszczańskiego zostały objęte ochroną prawną. Zajmują one łączną powierzchnię 19922,7 ha, stanowi to 13,8% obszaru powiatu. Ochroną objęto:

- rezerwaty przyrody: „Czarna Różga”- florystyczny i leśny rezerwat położony w gminie Przedbórz, „Dębowiec” - rezerwat florystyczny i leśny w sąsiedztwie miejscowości, „Góra Chełmo” - rezerwat krajobrazowy i przyrody nieożywionej utworzony w 1967 r. w miejscowości Chełmo, „Jasień” - rezerwat florystyczny i leśny o powierzchni 14,5 ha, położony na południe od miejscowości Jasień, „Kobiele Wielkie” - florystyczny i leśny rezerwat utworzony w 1960 r. w gminie Kobiele Wielkie,
- obszary chronionego krajobrazu: Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu,
- park krajobrazowy: Przedborski Park Krajobrazowy,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Majowa Góra”,
- Sieć NATURA 2000: Dolina Górnej Pilicy - kod PLH260018 (gminy: Przedbórz, Wielgomłyny, Żytno), Dolina Środkowej Pilicy - kod PLH100008 (gmina Przedbórz), Cisy w Jasieniu - kod PLH100018 (gmina Kobiele Wielkie), Las Dębowiec - kod PLH100023 (gmina Żytno), Łąka w Bęczkowicach - kod PLH100004 (gmina Masłowice), Ostoja Przedborska - kod PLH260004 (gmina Przedbórz), Torfowiska Żytno - Ewina - kod PLH10003 (gminy: Żytno, Gidle),
- 130 użytków ekologicznych,
- 287 pomników przyrody, w tym 286 obiektów przyrody ożywionej (pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje) i jeden obiekt przyrody nieożywionej - głaz narzutowy w gminie Przedbórz.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2015-2018 z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka zgodny jest z dokumentami:

Plan rozwoju lokalnego gminy Lgota Wielka na lata 2008-2020

Plan rozwoju lokalnego gminy Lgota Wielka na lata 2008-2020, przyjęty został uchwałą nr XXV/151/2008 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 10.12.2008 r. Plan rozwoju lokalnego gminy to podstawowy dokument strategiczny jednostki samorządu terytorialnego. Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Lgota Wielka obejmuje zasięgiem całe terytorium jednostki samorządowej. Wdrożenie przewidzianych w planie zadań i projektów, wpływa na podniesienie jakości życia mieszkańców gminy. Plan zakłada, że większość inwestycji nim objętych, będzie realizowana przy wykorzystaniu środków dostępnych w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Plan Rozwoju Lokalnego składa się z trzech podstawowych części:

- część diagnostyczna - diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z określeniem problemów,
- część zadaniowa - opis zadań przyczyniających się do rozwiązania problemów zdiagnozowanych w części pierwszej,
- systemu wdrażania i monitorowania.

W planie opisano stan obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy, w tym obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W planie dokonano analizy potrzeb oraz zagrożeń, dla realizacji planu rozwoju lokalnego, która opiera się na wykorzystaniu techniki analizy SWOT. Wśród mocnych stron, wymieniono między innymi: dobrze zachowane zabytki. Wśród słabych stron, wymieniono między innymi: brak właściwej bazy oraz zaplecza kulturowego.

W oparciu o przeprowadzoną analizę problemową, wyznaczono cele strategiczne, wskazujące ogólne kierunki rozwoju gminy Lgota Wielka. Uszczegółowieniem celów strategicznych są odpowiadające im cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 1. Poprawa jakości życia mieszkańców za sprawą rozwoju infrastruktury technicznej.

Cel operacyjny nr 1.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej.

Cel operacyjny nr 1.2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej.

Cel strategiczny nr 2. Poprawa jakości świadczenia usług społecznych za sprawą budowy i modernizacji bazy edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.

Cel operacyjny nr 2.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej.

Cel operacyjny nr 2.2. Rozwój bazy sportowej.

Cel operacyjny nr 2.3. Rozwój infrastruktury kulturalnej.

Działania dla celu operacyjnego 2.3.: tworzenie obiektów o charakterze kulturalnym, tworzenie świetlic środowiskowych, zagospodarowanie terenu wokół obiektów kulturalnych.

Cel strategiczny nr 3. Poprawa warunków zamieszkania poprzez budowę oraz termomodernizację budynków mieszkalnych.

Cel operacyjny nr 3.1. Rozwój zasobów mieszkalnych.

Program ochrony środowiska dla gminy Lgota Wielka

Program ochrony środowiska dla gminy Lgota Wielka, przyjęty został uchwałą nr XXVIII/138/2005 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 29.08.2005 r. W programie uwzględniono wszystkie aspekty ochrony środowiska i zrównoważonego użytkowania jego zasobów. Program zawiera diagnozę stanu środowiska i tendencje jego przekształceń w gminie, cele ekologiczne do osiągnięcia w perspektywie 8-letniej, priorytetowe kierunki działań dla okresu 8- i 4-letniego, a także szczegółowe zestawienia zadań do realizacji w perspektywie

4-letniej. Najważniejsze zadania do rozwiązania w najbliższych latach skoncentrowane są głównie wokół: rozwiązania problemów gospodarki ściekowej, poprawy bilansu hydrologicznego, ochrony gleb i przestrzeni przyrodniczej w warunkach gospodarki rolnej.

W programie zostały wymienione obiekty i zespoły poddane konserwatorskiej opiece zabytkowej, występujące na terenie gminy. Należą do nich: obiekty w rejestrze zabytków, obiekty w ewidencji konserwatorskiej, cmentarze- obiekty w ewidencji konserwatorskiej, zabytki techniki- obiekty w ewidencji, układy przestrzenne historycznych miejscowości.

Plany odnowy miejscowości:

- Plan odnowy miejscowości Lgota Wielka na lata 2009-2016, przyjęty został uchwałą nr XXXVIII/218/2009 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 15.12.2009 r., następnie zmieniony uchwałą nr XLI/228/2010 Rady Gminy w Lgocie Wielkiej z dnia 25.02.2010 r.,
- Plan odnowy miejscowości Brudzice na lata 2011-2020, przyjęty uchwałą nr X/74/2011 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 5.09.2011 r.,
- Plan odnowy miejscowości Krępa i Kolonia Krępa na lata 2009-2016, przyjęty został uchwałą nr XXXVIII/219/2009 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 15.12.2009 r.,
- Plan odnowy miejscowości Wiewióród na lata 2014-2021, przyjęty został uchwałą nr XXXIX/256/2014 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 7.03.2014 r.,
- Plan odnowy miejscowości Woźniki na lata 2008-2015, przyjęty uchwałą nr XXV/152/2008 przez Radę Gminy w Lgocie Wielkiej dnia 10.12.2008 r.

Plany odnowy miejscowości jest to dokument operacyjny, określający plan, strategię działań społeczno-gospodarczych, cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Plan skupia się na aspektach społecznych, ekonomicznych i środowiskowych tego rozwoju, w sposób zrównoważony.

Konstrukcja dokumentu opiera się na kilku zasadniczych komponentach, są to:

- ogólna charakterystyka miejscowości,
- analiza zasobów miejscowości służącą przedstawieniu stanu rzeczywistego,
- analizę SWOT,
- plan inwestycyjny w kontekście uwzględnienia kierunków rozwoju miejscowości.

Dokument ma charakter poznawczy, który służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu miejscowości i potencjału rozwoju w szerszej perspektywie. Stwarza także możliwości decyzyjne w sprawach podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych, które pozwalają na wcześniejsze podjęcie prac przygotowawczych dla planowanych działań w miejscowości, które pozwalają na wykorzystanie zasobów miejscowości i jej rozwój.

Dokument ma charakter otwarty, co oznacza, że Plan rozwoju miejscowości powinien być aktualizowany w odniesieniu do oczekiwań i potrzeb mieszkańców, oraz zmieniających się warunków lokalnych i regionalnych.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka

Zgodnie z art. 15, ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.: Dz. U. z 2012 r. Nr 647, ze zm.), w planie miejscowym określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Projekt planu, zgodnie z ww. ustawą musi zostać uzgodniony przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Na terenie gminy Lgota Wielka funkcjonują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Określają one obowiązkowe zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

W planach, zostały ustalone następujące zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1) ustalono ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków poprzez:

- a) wyróżnienie obiektów objętych formami ochrony na mocy obowiązujących przepisów: obiektów wciągniętych do rejestru zabytków, obiektów wciągniętych do ewidencji zabytków oraz cmentarzy wciągniętych

tych do ewidencji zabytków, stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji konserwatorskiej, wraz z uwzględnieniem wpływu tych obiektów na sposób zagospodarowania terenów, na których są zlokalizowane lub terenów w ich sąsiedztwie,

b) w odniesieniu do obiektów wciągniętych do rejestru zabytków, obowiązuje ich zagospodarowanie, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań związanych z nimi, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad nimi, pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru,
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru,
- prowadzenie badań archeologicznych,
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku pisanego do rejestru,

c) w odniesieniu do obiektów wciągniętych do ewidencji zabytków, w przypadku ich: remontu, przebudowy, rozbudowy, adaptacji, zmiany sposobu użytkowania, rozbiórek obowiązuje:

- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków trwałych zmian elewacji i brył budynków eksponowanych w przestrzeni publicznej,
- dla nowych obiektów obowiązuje:
 - uzyskanie wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do projektu budowlanego,
- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu budowlanego, jeżeli wymóg uzyskania uzgodnienia zawierają ww. wytyczne,
- przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych na etapie uzgodnienia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, obowiązuje wykonanie dokumentacji inwentaryzacyjnej,

d) w odniesieniu do cmentarzy wciągniętych do ewidencji zabytków ustala się obowiązek uzyskania:

- wytycznych konserwatorskich do planowanych zamierzeń,
- uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków planowanych zamierzeń;

2) ustalono dodatkowe formy ochrony w postaci projektowanych stref ochronnych wyróżnionych na rysunku planu:

ściślejszej ochrony konserwatorskiej „A”, obejmującej: kościół w Lgocie Wielkiej wraz z przykościelnym cmentarzem, kościół w Kolonii Krępa wraz z przykościelnym cmentarzem. W strefie ściślejszej ochrony konserwatorskiej „A”:

- a) ochronie podlegają: skala i typ zabudowy, otwarcia kompozycyjne, dominanty architektoniczne, zabytki architektury ujęte w ewidencji konserwatorskiej, zespoły zieleni,
- b) w ramach podejmowanych działań: należy porządkować tereny z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie lub wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane:

- należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków: trwale zmiany elewacji i brył budynków, zmiany w wystroju plastycznym przestrzeni publicznej, w tym w zakresie: nawierzchni, elementów małej architektury (ulic, placów, parków, skwerów), wyburzenie obiektów,
- dla nowych obiektów konieczne jest: uzyskanie wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do projektu budowlanego, uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu budowlanego,
- przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, inwestor wykonujący wyburzenie winien wykonać dokumentację inwentaryzacyjną,
- należy nawiązywać nową i modernizowaną zabudową do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości, lokalizacji, współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów,
- należy wykluczyć lokalizację reklam wielkoformatowych,

ochrony konserwatorskiej historycznych układów przestrzennych „B”, obejmującej: układ rozplanowania wsi: Brudzice, Lgota Wielka, Wola Blakowa, Woźniki. W strefie ochrony konserwatorskiej historycznych układów przestrzennych „B”:

- a) ochronie podlegają: układ urbanistyczny, w tym: sieć uliczna, linie regulacyjne ulic, osie kompozycyjne, wysokość i skala zabudowy, zabudowa tradycyjna,
- b) obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytków lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane,
- c) nowa zabudowa jest dopuszczalna w przypadku, gdy: stanowi element procesu wymiany zdekapitalizowanej lub nieprzydatnej zabudowy historycznej, stanowi logiczny, zharmonizowany przestrzennie i niewielki skalą, pełnostandardowy element towarzyszący,
- d) rozbudowa obiektów, która byłaby eksponowana w przestrzeni publicznej jest dopuszczalna, o ile przybierze formy zharmonizowane z architekturą istniejącego zespołu,
- e) obowiązuje nawiązanie nowej i modernizowanej zabudowy do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości, lokalizacji (usytuowanie budynków w określonej tradycyjnej linii zabudowy, układ dachów kalenicowy równoległy do linii zabudowy), współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów,
- f) obowiązuje zakaz lokalizowania w sąsiedztwie obiektów zabytkowych budynków zasłaniających widok na zabytek a także obiektów dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z tym zabytkiem,
- g) obowiązuje zakaz lokalizacji reklam wielkoformatowych (o powierzchni powyżej 3 m²), pozostałe reklamy w zakresie gabarytów, formy plastycznej i lokalizacji winny być dostosowane do charakteru zabudowy, obowiązuje zakaz montażu reklam produktów niezwiązanych z prowadzoną w obiekcie działalnością,

ochrony ekspozycji „E”, obejmującej: teren sąsiadujący z kościołem w Lgocie Wielkiej, stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zabytkowego kościoła. W strefie ochrony ekspozycji „E”:

- a) obowiązuje porządkowanie terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytku lub wprowadzenie ekranów z zieleni izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane,
- b) obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich inwestycji mających wpływ na kształt panoram w bliższych lub dalszych planach, w zakresie lokalizacji, gabarytów, formy i kolorystyki projektowanych obiektów,
- c) gabaryty, forma i kolorystyka nowej i modernizowanej zabudowy, a także gabaryty zieleni oraz elementów i urządzeń infrastruktury technicznej muszą uwzględniać ekspozycję zabytkowej dominanty przestrzennej wsi oraz jej historycznej zabudowy,

d) obowiązuje zakaz lokalizacji wolnostojących reklam,

ochrony archeologicznej „W”, obejmującej tereny występowania stanowisk archeologicznych. W strefie ochrony archeologicznej „W”:

- a) ochronie podlegają pozostałości osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego, jakie zlokalizowano podczas badań powierzchniowych,
- b) wszelkie prace ziemne mogą być prowadzone po uprzednim wykonaniu ratowniczych wykopaliskowych badań archeologicznych,
- c) obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków warunków realizacji inwestycji wymagających prac ziemnych oraz uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wykonanie tych prac,

obserwacji archeologicznej „OW”, obejmującej znaczne skupiska stanowisk archeologicznych. W strefie obserwacji archeologicznej „OW”:

- a) ochronie podlega duża ilość stanowisk archeologicznych tworzących wyraźnie wyodrębniające się skupisko osadnicze o wyjątkowo dużej wartości naukowej i historycznej,
- b) obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków warunków realizacji inwestycji wymagających prac ziemnych oraz uzyskanie pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wykonanie tych prac.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka:

1. Uchwała nr IX/65/2007 Rady Gminy w Lgocie Wielkiej z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka (ogłoszona: 2007.07.31, Dz. Urz. Woj. Łódz. 2007.242.2242).

2. Uchwała nr IV/22/2011 r. Rady Gminy w Lgocie Wielkiej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka (ogłoszona: 2011.03.30, Dz. Urz. Woj. Łódz. 2011.82.708).

3. Uchwała nr XVIII/111/2012 Rady Gminy w Lgocie Wielkiej z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka (ogłoszona: 2012.05.22, Dz. Urz. Woj. Łódz. 2012.1598).

4. Uchwała nr II/3/2014 Rady Gminy w Lgocie Wielkiej z dnia 5 grudnia 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gminy Lgota Wielka (ogłoszona: 2015.01.08, Dz. Urz. Woj. Łódz. 2015.27).

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Lgota Wielka

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Lgota Wielka, opracowany został w 2005 r., ogłoszony: Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153. Plan ten składa się między innymi z:

- charakterystyki gminy, charakterystyki zasobów i rozmieszczenia zabytków (wpisanych do rejestru zabytków, zabytków ruchomych oraz ujętych w ewidencji zabytków),
- wniosków z analizy rozmieszczenia zabytków i zagrożenia oraz sposoby ich ochrony,
- wykazu jednostek organizacyjnych chroniących zabytki,
- sposobu ewakuacji zabytków ruchomych,
- sposobu współdziałania powiadamiania i łączności na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- wykazu prac dokumentacyjnych i konserwatorsko-zabezpieczających w razie wystąpienia strat i szkód w zabytkach,
- wykazu jednostek, instytucji, organizacji i rzeczoznawców przewidzianych do udzielenia pomocy zabytkom w razie zagrożenia.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Lgota Wielka (dawna nazwa - gmina Brudzice), jest gminą wiejską, położoną w południowo-zachodniej części powiatu radomszczańskiego, w południowej części województwa łódzkiego. W skład gminy Lgota Wielka wchodzi 9 sołectw: Brudzice, Długie, Kolonia Lgota, Krępa, Krzywanice, Lgota Wielka, Wiewiórów, Wola Blakowa, Woźniki. Gmina Lgota Wielka graniczy: od północy z gminą Kleszczów, od południa z gminą Ładzice, od zachodu z gminą Strzelce Wielkie, od północnego-wschodu z gminą Dobryszycy oraz od północnego-zachodu z gminą Sulmierzyce.

Większość obszaru gminy położona jest w zlewni Odry, która oddziela zlewnię Warty, biegnącej w południowo-zachodniej części gminy, od zlewni rzeki Widawki (północno-wschodnia część gminy). Główną rzeką na obszarze gminy jest Kręcica, lewobrzeżny dopływ Widawki, biorąca początek w miejscowości Krępa. W gminie występują liczne cieki stałe lub okresowe, w tym rowy melioracyjne odwadniające obszary o płytkim występowaniu wód podziemnych. Obszar gminy wchodzi w skład wielkopolskiego regionu hydrogeologicznego, podregionu kaliskiego, z głównym poziomem użytkowym wód podziemnych w czwartorzędowych piaskach i żwirach.

Gmina Lgota Wielka, według podziału Polski na mezoregiony fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego, położona jest w obrębie megaregionu: Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincja: Niż Środkowopolski, podprowincja: Niziny Środkowopolskie, Mezoregion: Wzgórza radomszczańskie. Gmina położona na południowym skraju Wysoczyzny Bełchatowskiej - jednostki fizycznogeograficznej, należącej do regionu Niziny Środkowopolskie. Charakterystyczną cechą Wysoczyzny Bełchatowskiej są liczne wzgórza morenowe zlokalizowane w kilku ciągach. Krajobraz gminy jest mało urozmaicony. Gmina ma charakter typowo rolniczy, w niewielkim stopniu jest zalesiona. Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo jednorodną i uporządkowaną strukturą zagospodarowania, gdzie zabudowa najczęściej o zwartym charakterze, usytuowana jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wśród form zabudowy przeważa zabudowa zagrodowa uzupełniona przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej.

Na terenie gminy największe skupiska obiektów zabytkowych są położone w miejscowości Lgota Wielka i Kolonia Krępa. Są to kościoły i zespoły zabudowań przykościelnych. W gminie licznie występują przydrożne krzyże i murowane kapliczki. Na terenie gminy do rejestru zabytków zostały wpisane dwa obiekty: kościół pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej i kościół pw. św. Urszuli w Kolonii Krępa. Stan zachowania tych obiektów jest bardzo dobry. W gminnej ewidencji zabytków zostało ujętych 37 obiektów, których stan zachowania jest zadawalający. Dodatkowo na terenie gminy zostało zewidencjonowanych 152 stanowiska archeologiczne, które są śladem pobytu na nim człowieka w przeszłości i zawierają w sobie liczne informacje o tym, co w tym miejscu działo się w odległych czasach. Źródłem tych informacji są zarówno odkryte w trakcie prac wykopaliskowych obiekty archeologiczne, jak też wszystkie zabytki tkwiące w warstwach ziemi oraz ich wzajemne relacje. Na terenie gminy nie występują założenia parkowe.

5.2.2. Zarys historii obszaru gminy

Historia dziejów Gminy Lgota Wielka, sięga XII w. Charakter ziemi lgockich wiązał się z wysoką lesistością. Osadnicy, dokonując ciężkiej pracy karczunkowej, w miejscu byłego lasu zakładali osady, i tym samym otrzymywali oni zwolnienie z czynszów oraz z robocizny na rzecz dziedzica wsi. Takie zwolnienie było czynione w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego miejscowości. Powstałe w ten sposób osady były nazywane między innymi Lgotami. Etymologicznie termin „lgota” jest zamienny z terminem „wola” i znaczy ulga lub wolność. Pierwsza wzmianka o wiosce Lgota Wielka pochodzi z 1386 r., kiedy to w aktach ziem sieradzkich został wymieniony dominus Iacus de Lgotha. W 1400 r. właścicielką wsi Lgota Wielka była Elżbieta z Kruszyń, która wychodząc za mąż za Michała z Borowna, oddała mu ją w posagu. Lgota Wielka stanowiła własność szlachecką. W wyniku rozrastania się wsi i występowania dużych odległości do okolicznych kościołów parafialnych, dziedzic Lgoty Wielkiej zmuszony był podjąć odpowiednie kroki, w kierunku utworzenia parafii. Od początku istnienia parafii lgockiej - 1354 r. - nie zachowały się żadne dokumenty, informujące o zasięgu neoparafii. Obszerniejszą wiadomość o parafii, kościele, a szczególnie o uposażeniu parafii podaje Księga uposażeń Łaskiego - 1521 r. Lgota była wówczas wsią szlachecką należącą do trzech dziedziców: Jerzego i Stanisława Goleńskich, Mikołaja Zaleskiego i Marcina Wolskiego. Do parafii należało 7 wsi: Lgota, Brudzice, Wiewiórów, Woźniki, Długie, Bieliki oraz Zalesie. W 1552 r. Lgota była jedną z najmniejszych wsi parafialnych. Podzielona była, tak jak w 1521 r., pomiędzy trzech właścicieli: Wiewiórowskich (część Zaleskich), Gołuchow-

skich, Nolskich (część Wolskiego). Bieliki i Brudzice należały do Jadwigi Brodzkiej; Wiewiórow szlachecki należał do Wiewiórowskiego i Ożegowskiego, Woźniki posiadał Mikołaj Zaleski natomiast właściciele wsi Woli i Długie źródła nie podają. Lgota - na pocz. XVIII w. Ligota. W 1824 r. nazwa Lgota Wielka pojawia się po raz pierwszy. Młyny znajdowały się dawniej w następujących wsiach: Bieliki 1745 r., Długie 1751 r., Woźniki 1789 r., 1807 r. Nowe miejscowości spotykamy na terenie parafii Igockiej dopiero w 1871 r. Wówczas oprócz dotychczasowych wsi pokazują się - Kolonie: Dąbrowy, Dąbrówka, Józefina; Pustkowie: Antoniów, Wygoda, Marjanka; młyny: Gabryś i Stobiecko. W latach 1975- 1998 miejscowość należała administracyjnie do województwa piotrkowskiego.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2014, poz. 1446), formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Lgota Wielka, funkcjonują jedynie dwie z ww. form, jest to wpis do rejestru zabytków oraz ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.3.1. Formy ochrony w miejscowym planie zagospodarowanie przestrzennego

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego opracowane dla terenu gminy Lgota Wielka, określają obowiązkowe zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. W planach wyznaczone zostały granice i zasady zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie, w tym zakres ochrony konserwatorskiej. Określono także zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego. W planach wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej: strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”, strefa ochrony konserwatorskiej historycznych układów przestrzennych „B”, strefa ochrony ekspozycji „E”, strefa ochrony archeologicznej „W”, strefa obserwacji archeologicznej „OW”. W planach zostały zawarte również zasady zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie dla obiektów: wciągniętych do rejestru zabytków, obiektów wciągniętych do ewidencji zabytków oraz cmentarzy wciągniętych do ewidencji zabytków, stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji konserwatorskiej, wraz z uwzględnieniem wpływu tych obiektów na sposób zagospodarowania terenów, na których są zlokalizowane lub terenów w ich sąsiedztwie.

5.3.2. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Lgota Wielka, znajdują się 2 zabytki nieruchome, wpisane do rejestru zabytków (tabela nr 1). Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie gminy.

Tabela nr 1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Lgota Wielka

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu
1	Kolonia Krępa	kościół parafii rzymsko-katolickiej pw. św. Urszuli	732	27.12.1967 r.
2	Lgota Wielka	kościół parafii rzymsko-katolickiej pw. św. Klemensa	737	27.12.1967 r.

5.3.3. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Ze względu na przepisy ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1198, ze zm.), a także ze względu na kodeks etyczny, nie publikuje się szczegółowych danych na temat zabytków ruchomych (tabela nr 2).

Tabela nr 2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Lgota Wielka

Lp.	Miejscowość	Obiekt/ zespół obiektów
1	Lgota Wielka	Wyposażenie kościoła pw. św. Klemensa: - Ołtarz główny, późnobarokowy z XVIII/XIX w., - Obraz M. Boskiej z Dzieciątkiem, barokowy z XVII w. z ołtarza głównego, - Sukienka i korony z obrazu M. Boskiej z Dzieciątkiem, barokowa z XVIII w., - Obraz Matki Boskiej Różańcowej z 1869 r. z ołtarza głównego, - Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 2 poł. XIX w. z nasady ołtarza głównego,

		<ul style="list-style-type: none"> - Ołtarz boczny pw. św. Józefa, barokowo-klasycystyczny z XVIII/XIX w., - Obraz św. Łucji, klasycystyczny z poł. XIX w. z ołtarza bocznego św. Józefa, - Obraz św. Józefa z XVIII/XIX w. w nasadzie ołtarza bocznego św. Józefa, - Tabernakulum barokowe z XVIII w. z ołtarza bocznego św. Józefa, - Ołtarz boczny św. Teresy, barokowy z 2 poł. XVIII w., - Obraz „Chrystus w ciemni”, barokowy z XVII/XVIII w. z ołtarza bocznego św. Teresy, - Krucyfiks barokowy z XVIII w., - Krucyfiks ludowy z XIX w., - Krucyfiks ludowy z XIX w., - Krucyfiks ludowy z XIX w., - Prospekt organowy, barokowy z XVIII/XIX w., - Chrzcielnica barokowa z XVIII w., - Dwa konfesjonały barokowo-ludowe z XIX w., - Fotel barokowy z XVIII w., - Katakalk ludowy z XIX w., - Ornat biały gotycko- renesansowy z w XVI w., XVII w. i XVIII w., - Ornat biały, barokowy z XVIII w.
2	Lgota Wielka	Wyposażenie kapliczki przydrożnej: rzeźba Matki Boskiej Bolesnej z XIX w., ludowa.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446). Gminy mają dbać między innymi o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Do obowiązków nałożonych przez ustawę na gminę należy: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”, czemu ma służyć gminna ewidencja zabytków.

Zakres gminnej ewidencji zabytków:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- stanowiska archeologiczne,
- historyczne układy ruralistyczne wsi, historyczne układy urbanistyczne miasta,
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Informacje o zabytkach nieruchomych, które powinna zawierać karta adresowa, określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. Nr 113, poz. 661).

Gminna ewidencja zabytków nie jest jedną z form ochrony zabytków wymienionych w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) oraz zgodnie z art. 21 jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami. Dodatkowo ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 75, poz. 474) istotnie wzmacnia rangę gminnej ewidencji zabytków poprzez między innymi obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów decyzji o WZIZT (Warunków Zabudowy i Zagospodarowanie Terenu) oraz projektów budowlanych dotyczących obiektów ujętym między innymi w gminnej ewidencji zabytków.

Zaktualizowany spis obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków w gminie Lgota Wielka, która opracowana została w 2014 r., przedstawia tabela poniżej - tabela nr 3.

Tabela nr 3. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków w gminie Lgota Wielka

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt/zespół obiektów
1	Brudzice	ul. Łódzka przy nr 15a, dz. nr 257	krzyż
2	Brudzice	ul. Plac 3 Maja naprzeciwko nr 12, dz. nr 620/3	krzyż
3	Brudzice	ul. Radomszczańska 40	budynek mieszkalny
4	Brudzice	ul. Radomszczańska przy nr 7, dz. nr 687/1	krzyż
5	Brudzice	ul. Wieluńska przy nr 1, dz. nr 967	kapliczka
6	Brudzice	ul. Wieluńska 26	budynek mieszkalny
7	Brudzice	ul. Wieluńska 32	budynek mieszkalny
8	Brudzice	ul. Wieluńska 66	budynek mieszkalny
9	Długie	Długie przy nr 58, dz. nr 119	kapliczka
10	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa nr 2	plebania
11	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa nr 2, dz. nr 31	kościół paraf. pw. św. Urszuli
12	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa nr 2, dz. nr 31	ogrodzenie kościoła paraf. pw. św. Urszuli
13	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa, dz. nr 31	figura św. Stanisława przy kościele paraf. pw. św. Urszuli
14	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa, dz. nr 33	dzwonnica I przy kościele paraf. pw. św. Urszuli
15	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa, dz. nr 33	dzwonnica II - kaplica przy kościele paraf. pw. św. Urszuli
16	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa, dz. nr 97	cmentarz rzymsko-katolicki
17	Kolonia Krępa	Kolonia Krępa, dz. nr 97	ogrodzenie cmentarza rzymsko-katolickiego
18	Krzywanice	Krzywanice naprzeciwko nr 18, dz. nr 7	krzyż
19	Krzywanice	Krzywanice nr 2	budynek nieużytkowany, d. dwór
20	Krzywanice	Krzywanice nr 142	świetlica wiejska, d. szkoła
21	Krzywanice	Krzywanice przy nr 70, dz. nr 296	krzyż
22	Lgota Wielka	Lgota Wielka	układ przestrzenny - wieś sznurowa
23	Lgota Wielka	ul. Cmentarna, dz. nr 319	cmentarz rzymsko-katolicki
24	Lgota Wielka	ul. Radomszczańska 118	budynek nieużytkowany, d. szkoła
25	Lgota Wielka	ul. Radomszczańska przy nr 68, dz. nr 161/12	kapliczka
26	Lgota Wielka	ul. Radomszczańska przy nr 116, dz. nr 115	kapliczka
27	Lgota Wielka	ul. Radomszczańska, dz. nr 253	dzwonnica przy kościele paraf. pw. św. Klemensa
28	Lgota Wielka	ul. Radomszczańska, dz. nr 253	kościół paraf. pw. św. Klemensa
29	Wola Blakowa	Wola Blakowa	układ przestrzenny - wieś ulicówka
30	Wola Blakowa	Wola Blakowa, dz. nr 319	krzyż
31	Wola Blakowa	Wola Blakowa, dz. nr 384	krzyż
32	Wola Blakowa	Wola Blakowa przy nr 243, dz. nr 426	kapliczka
33	Woźniki	Woźniki naprzeciwko nr 125, dz. nr 647/2	krzyż
34	Woźniki	Woźniki nr 79	budynek mieszkalno-gospodarczy
35	Woźniki	Woźniki nr 80	budynki gospodarcze
36	Woźniki	Woźniki nr 111	budynek mieszkalny
37	Woźniki	Woźniki przy nr 141, dz. nr 279/1	kapliczka

5.5. Zabytki archeologiczne oraz zabytkowe obszary

Na terenie gminy Lgota Wielka, znajduje się 152 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, które są śladem materialnej działalności ludzkiej w przeszłości. Wykaz stanowisk przedstawia tabela poniżej (tabela nr 4).

Tabela nr 4. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Lgota Wielka

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru azp	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	Chronologia	Kultura	Funkcja stanowiska
1	Brudzice	78-50	14/31	okres nowożytny		osada
2	Brudzice	79-50	7/1	okres nowożytny		osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
3	Brudzice	79-50	8/2	późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
4	Brudzice	79-50	9/3	późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
				wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
5	Brudzice	79-50	10/4	późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
6	Brudzice Brzozówek	79-50	11/5	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa

7	Brudzice	79-50	12/6	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
8	Brudzice	79-50	13/7	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
9	Krzywanice	79-50	1/20	epoka brązu	łużycka	osada
10	Krzywanice	79-50	2/21	wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
11	Krzywanice	79-50	3/22	okres rzymski	przeworska	osada
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
12	Krzywanice	79-50	4/23	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
13	Krzywanice	79-50	5/24	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
				późne średniowiecze		osada
14	Krzywanice	79-50	6/25	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
15	Krzywanice	79-50	7/26	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
16	Krzywanice	79-50	8/27	epoka brązu	łużycka	osada
17	Krzywanice	79-50	9/28	epoka brązu	łużycka	osada
18	Krzywanice	79-50	10/29	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
19	Krzywanice	79-50	11/30	okres nowożytny		osada
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
20	Krzywanice	79-50	12/31	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
21	Krzywanice	79-50	13/32	epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
22	Krzywanice	79-50	14/33	epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
23	Krzywanice	79-50	15/34	późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
24	Krzywanice	79-50	16/35	epoka brązu	łużycka	osada
25	Krzywanice Góra	79-50	17/36	okres neolitu	pucharów lejkowatych	osada
26	Krzywanice Góra	79-50	18/37	okres neolitu	pucharów lejkowatych?	śląd osadnictwa
27	Krzywanice	79-50	19/38	wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
28	Pieńki Krzywańskie	79-50	1/39	epoka brązu	łużycka	osada
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
29	Pieńki Krzywańskie	79-50	2/40	epoka brązu/okres halsztacki	łużycka	osada
30	Pieńki Krzywańskie	79-50	3/41	epoka brązu	łużycka	osada
31	Pieńki Krzywańskie	79-50	4/42	epoka brązu	łużycka	osada
32	Pieńki Krzywańskie	79-50	5/43	późny paleolit	mazowskańska	śląd osadnictwa
33	Pieńki Krzywańskie	79-50	6/44	epoka brązu	łużycka	osada
34	Pieńki Krzywańskie	79-50	7/45	epoka brązu	łużycka	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
35	Pieńki Krzywańskie	79-50	8/46	okres neolitu	pucharów lejkowatych	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
36	Pieńki Krzywańskie	79-50	9/51	epoka brązu	łużycka	osada
37	Otocze	79-50	1/47	epoka brązu	łużycka	osada
38	Otocze	79-50	2/48	epoka brązu	łużycka	osada
39	Otocze	79-50	3/49	epoka brązu	łużycka	osada
40	Otocze	79-50	4/50	epoka brązu	łużycka	osada

41	Otocze	79-50	5/57	III (późny) okres neolitu	pradziejowa	śląd osadnictwa
42	Otocze	79-50	6/58	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
43	Dąbrówka	79-50	1/59	okres neolitu	pradziejowa	osada
				epoka brązu	łużycka	osada
44	Dąbrówka	79-50	2/60	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
45	Dąbrówka	79-50	3/61	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				epoka brązu/ okres halsztacki	łużycka	osada
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
46	Dąbrówka	79-50	4/62	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
47	Dąbrówka	79-50	5/63	epoka brązu	łużycka	osada
48	Dąbrówka	79-50	6/90	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
49	Kolonia Lgota Wielka	79-50	1/64	okres nowożytny		osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
50	Kolonia Lgota Wielka	79-50	2/65	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
51	Kolonia Lgota Wielka	79-50	3/66	późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
52	Kolonia Lgota Wielka	79-50	4/67	epoka brązu	łużycka	osada
53	Kolonia Lgota Wielka	79-50	5/68	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
54	Lgota Wielka	79-50	1/69	III okres późnego średniowiecza		osada
				późne średniowiecze		osada
55	Lgota Wielka	79-50	2/70	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
56	Lgota Wielka	79-50	3/71	okres nowożytny		osada
				późne średniowiecze		osada
57	Lgota Wielka	79-50	4/72	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
58	Lgota Wielka	79-50	5/73	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
				okres mezolitu ?	pradziejowa	śląd osadnictwa
59	Lgota Wielka	79-50	6/78	późne średniowiecze		osada
60	Kolonia Woźniki	79-50	4/74	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
61	Kolonia Woźniki	79-50	5/75	okres rzymski	przeworska	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
62	Kolonia Woźniki	79-50	6/76	epoka brązu	łużycka	osada
				wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
63	Kolonia Woźniki	79-50	7/77	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
64	Wiewiórów Rządowy	79-50	5/79	epoka brązu	łużycka	osada
				wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
65	Wiewiórów Rządowy	79-50	6/80	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
66	Wiewiórów Rządowy	79-50	7/81	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
67	Wiewiórów Rządowy	79-50	8/82	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
68	Wiewiórów	79-50	9/83	okres mezolitu	pradziejowa	obozowisko

	Dąbrowa					
69	Wiewiórów Szlachecki	79-50	10/84	okres mezolitu ?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
70	Wiewiórów Szlachecki	79-50	11/85	?	pradziejowa	osada
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
71	Wiewiórów Szlachecki	79-50	12/86	okres mezolitu	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
72	Wiewiórów Szlachecki	79-50	13/87	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
73	Wiewiórów Szlachecki	79-50	14/88	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
74	Wola Blakowa Rokita	79-50	1/89	wczesne średniowiecze		osada
75	Woźniki	79-51	1/6	okres lateński	pomorska ?	cmmentarzysko ciało- palne
76	Woźniki	79-51	2/7	wczesne średniowiecze		osada
77	Woźniki	79-51	7/57	okres nowożytny		osada
				późne średniowiecze		osada
				III okres wczesnego śre- dniowiecza		osada
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
78	Woźniki	79-51	8/58	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				III okres wczesnego śre- dniowiecza		osada
				późne średniowiecze		osada
79	Woźniki	79-51	9/59	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
80	Woźniki	79-51	10/60	okres nowożytny		osada
				późne średniowiecze		osada
81	Woźniki	79-51	11/66	wczesne średniowiecze		osada
				późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
82	Kolonja Woźniki II	79-51	1/61	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze		osada
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
83	Kolonja Woźniki II	79-51	2/62	III okres wczesnego śre- dniowiecza		osada
84	Kolonja Woźniki II	79-51	3/63	III okres wczesnego śre- dniowiecza		osada
84	Zalesice	79-51	1/64	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
86	Zalesice	79-51	2/65	wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
87	Zalesice	79-51	3/69	wczesne średniowiecze		osada
				późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada
88	Wiewiórów Rządowy	79-51	1/67	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
89	Wiewiórów	79-51	2/68	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa

	Rządowy			okres nowożytny		osada
				późne średniowiecze		osada
90	Brudzice	79-51	1/98	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				III okres wczesnego średniowiecza		osada
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
91	Brudzice	79-51	2/99	okres neolitu ?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
92	Brudzice	79-51	3/100	III okres wczesnego średniowiecza		śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
93	Brudzice	79-51	4/101	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		osada
94	Brudzice	79-51	5/102	III okres wczesnego średniowiecza		osada
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
95	Brudzice	79-51	6/103	epoka kamienia - I (wczesny) okres epoki brązu	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
96	Wola Blakowa	80-50	2/1	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
97	Wola Blakowa	80-50	3/2	epoka brązu	łużycka	osada
98	Wola Blakowa	80-50	4/3	epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
99	Wola Blakowa	80-50	5/4	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu/okres halsztacki	łużycka	osada
				epoka żelaza	przeworska	osada
100	Wola Blakowa	80-50	6/5	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
101	Wola Blakowa	80-50	7/6	epoka brązu	łużycka	osada
102	Wola Blakowa	80-50	8/7	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
103	Wola Blakowa	80-50	9/8	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
104	Wola Blakowa	80-50	10/9	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
105	Wola Blakowa	80-50	11/10	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka brązu		śląd osadnictwa
106	Wola Blakowa	80-50	12/11	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
107	Wola Blakowa	80-50	13/12	epoka brązu	łużycka	osada
108	Wola Blakowa	80-50	14/13	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
109	Wola Blakowa	80-50	15/14	epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
110	Krępa	80-50	1/15	wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
111	Krępa	80-50	2/16	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa

112	Krępa	80-50	3/17	okres neolitu	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
113	Krępa	80-50	4/18	epoka brązu	łużycka	osada
114	Krępa	80-50	5/19	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
115	Krępa	80-50	6/20	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
116	Krępa	80-50	7/21	okres lateński - okres rzymski	przeworska	osada
				okres nowożytny		osada
117	Krępa	80-50	8/22	epoka brązu	łużycka	osada
118	Krępa	80-50	9/23	okres rzymski	przeworska	osada
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
119	Krępa	80-50	10/24	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
120	Krępa	80-50	11/25	okres nowożytny		śląd osadnictwa
121	Krępa	80-50	12/26	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
122	Krępa	80-50	13/27	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
123	Krępa	80-50	14/35	epoka brązu	łużycka	osada
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
124	Krępa	80-50	15/36	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
125	Krępa	80-50	16/64	okres nowożytny		śląd osadnictwa
126	Krępa	80-50	17/65	okres nowożytny		osada
127	Krępa	80-50	18/66	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
128	Kolonia Krępa	80-50	3/28	okres nowożytny		śląd osadnictwa
129	Długie	80-50	6/29	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
130	Długie	80-50	7/30	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
131	Długie	80-50	8/31	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
132	Długie	80-50	9/32	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
133	Długie	80-50	10/33	wczesne średniowiecze - późne średniowiecze		śląd osadnictwa
134	Długie	80-50	11/34	okres rzymski	przeworska	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
135	Antoniów	80-50	1/53	okres mezolitu	pradziejowa	osada
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
136	Antoniów	80-50	2/54	epoka brązu	łużycka	śląd osadnictwa
137	Antoniów	80-50	3/55	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
138	Antoniów	80-50	4/56	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
139	Kolonia Wola Blakowa	80-50	1/61	okres nowożytny		osada
140	Woźniki	80-51	3/8	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				II (starszy) okres epoki kamienia	trzcieniecka ?	osada ?
				okres rzymski	przeworska	osada
141	Woźniki	80-51	4/9	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
142	Woźniki	80-51	5/11	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa

143	Woźniki	80-51	6/12	okres rzymski	przeworska	osada
				wczesne średniowiecze		osada
144	Woźniki	80-51	7/67	okres nowożytny		śląd osadnictwa
145	Długie	80-51	1/10	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka ?	osada
				okres rzymski	przeworska	osada
				okres nowożytny		osada
146	Długie	80-51	2/13	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
				okres neolitu	pradziejowa	śląd osadnictwa
				późne średniowiecze		śląd osadnictwa
				III okres wczesnego średniowiecza		osada
				okres rzymski	przeworska	osada
147	Długie	80-51	3/14	okres nowożytny		śląd osadnictwa
				?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				okres rzymski	przeworska	osada
				wczesne średniowiecze		śląd osadnictwa
148	Długie	80-51	4/64	okres rzymski	przeworska	osada
				epoka brązu	łużycka	osada
149	Długie	80-51	5/65	?	pradziejowa	śląd osadnictwa
				epoka brązu	łużycka	osada
				okres nowożytny		śląd osadnictwa
150	Długie	80-51	6/66	okres halszacki- wczesny okres lateński	łużycka ?	osada
				okres rzymski ?	przeworska ?	śląd osadnictwa
				okres nowożytny		osada
151	Kolonia Krępa	80-51	1/57	późne średniowiecze		śląd osadnictwa
152	Kolonia Krępa	80-51	2/58	epoka kamienia	pradziejowa	śląd osadnictwa
				III okres wczesnego średniowiecza		osada
				późne średniowiecze		osada
				okres nowożytny		osada

5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Synteza elementów przyrody i widocznych efektów działalności człowieka jest architekturą krajobrazu, czyli formą, która - obok treści - składa się na krajobraz kulturowy. Ochrona tego krajobrazu to pełna ochrona obiektu zabytkowego wraz jego otoczeniem i walorami przyrodniczymi, roślinnością i warunkami socjologicznymi. Polega na ochronie najcenniejszych obiektów, zespołów, obszarów i świadomym ich przekształcaniu w taki sposób by tworząc nowe wartości unikać deformacji istniejącego, historycznie ukształtowanego dziedzictwa. Chronić należy więc nie tylko obiekty architektury, kapliczki i figury przydrożne, również krajobraz ukształtowany ludzką ręką. Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdujące się na terenie gminy Lgota Wielka, opisane poniżej, są przykładem takiego krajobrazu.

Do najbardziej wartościowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Lgota Wielka należą:

Kościół parafialny pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej

Datowanie: 1767 r.

Remonty: 1869 r. - dobudowa zakrystii od strony pld., 1871 r. - do nawy dostawiono obszerną kruchtę, po 2 wojnie światowej - gruntownie odnowiony, 1980-1985 r. - budowa chóru muzycznego, posadzka murowana w nawie i kruchcie, podmurowanie kościoła, 1992 r. - malowanie wnętrza, 20.04.2009 r. - 31.10.2009 r. prace remontowe kościoła współfinansowane ze środków finansowych MKiDN: remont drewnianej konstrukcji dachu, wymiana pokrycia dachowego na gont drewniany, remont drewnianej konstrukcji ścian zewnętrznych, wymiana okien i drzwi w budynku kościoła, wykonano instalację ogromową.

Parafia powstała prawdopodobnie w XIV w., jej istnienie odnotowano w 1401 r., pierwotny kościół był drewniany. Nowy kościół zbudowany został w 1767 r.

Kościół orientowany, usytuowany jest w centrum wsi, przy skrzyżowaniu drogi, w otoczeniu niskiej zabudowy. Położony na wielobocznej działce, o kształcie zbliżonym do prostokąta. Działka obrzeżnie zadrzewionej

od płd. i zach., otoczona kamiennym murem z otoczków. Od płd. i wsch. działka podniesiona w stosunku do otaczającego ją terenu. W płd.- wsch. części placu kościelnego- drewniana dzwonnica. Dzwonnica zbudowana na planie kwadratu i zwieńczona gontowym dachem namiotowym.

Kościół fasadą zwrócony w kierunku skrzyżowania. Kościół drewniany, modrzewiowy, o konstrukcji zrębowej, odeskowany sosną na ceglanej, tynkowanej podmurówce. Posadzki ceramiczne, w nawie częściowo murowana, w kaplicy kamienna, w kruchcie z tłoczenia marmurowego. Stropy płaskie, drewniane. Więźba dachowa - drewniana, o układzie storczykowym. Konstrukcja wieży - drewniana.

Korpus na planie prostokąta, jednonawowy; prezbiterium węższe, zakończone trójbocznie; flankowane od płn. prostokątną zakrystią, od płd. kaplicą, na rzucie nieregularnego wieloboku, kształtem zbliżonego do odwróconej litery L; od zach. prostokątna kruchta. Dachy kryte gontem. Korpus nakryty wysokim dachem dwuspadowym, lekko załamany, z wąskim daszkiem okapowym od frontu. Z kalenicy dachu wyrasta niska wieża, nakryta hełmem, o kształcie kopułowym, z dziesięcio-boczną latarnią, zwieńczoną smukłą iglicą z krzyżem. Od wsch. niższe prezbiterium, nakryte dachem dwuspadowym, nad zamknięciem trójpołaciowym. Zakrystia z dachem pulpitowym, z boczną połącią od zachodu. Kaplica nakryta niskim dachem trójpołaciowym z podwyższonym, wąskim stryżkiem nakrytym płaskim dachem. Od frontu, kruchta nakryta wysokim dachem dwuspadowym, z wąskim daszkiem okapowym od zachodu.

Wszystkie elewacje oszalowane, z listwami międzyspoinowymi, dołem otynkowane podmurówką. Otwory drzwiowe i okienne prostokątne. Okapy dachów mocno wysunięte, wzdłuż okapu nawy i prezbiterium- profilowana ozdobna listwa.

Wewnątrz strop z polichromią. Wyposażenie kościoła pw. św. Klemensa: ołtarz główny, późnobarokowy z XVIII/XIX w., obraz M. Boskiej z Dzieciątkiem, barokowy z XVII w. z ołtarza głównego, sukienka i korony z obrazu M. Boskiej z Dzieciątkiem, barokowa z XVIII w., obraz Matki Boskiej Różańcowej z 1869 r. z ołtarza głównego, obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 2 poł. XIX w. z nasady ołtarza głównego, ołtarz boczny pw. św. Józefa, barokowo- klasycystyczny z XVIII/XIX w., obraz św. Łucji, klasycystyczny z poł. XIX w. z ołtarza bocznego św. Józefa, obraz św. Józefa z XVIII/XIX w. w nasadzie ołtarza bocznego św. Józefa, tabernakulum barokowe z XVIII w. z ołtarza bocznego św. Józefa, ołtarz boczny św. Teresy, barokowy z 2 poł. XVIII w., obraz „Chrystus w ciemni”, barokowy z XVII/XVIII w. z ołtarza bocznego św. Teresy, krucyfiks barokowy z XVIII w., krucyfiks ludowy z XIX w., krucyfiks ludowy z XIX w., krucyfiks ludowy z XIX w., prospekt organowy, barokowy z XVIII/XIX w., chrzcielnica barokowa z XVIII w., dwa konfesjonały barokowo-ludowe z XIX w., fotel barokowy z XVIII w., katafalk ludowy z XIX w., ornat biały gotycko-renesansowy z w XVI w., XVII w. i XVIII w., ornat biały, barokowy z XVIII w.

Krypta kościelna

Krypta ze szczątkami zmarłych znajduje się pod kościołem św. Klemensa. Ważną i doniosłą funkcję sakralną na terenie parafii Lgoty Wielkiej spełniał cmentarz. Obszar, na którym się znajdował był miejscem świętym. Początkowo cmentarz lgocki był położony na placu wokół kościoła parafialnego i tam składano ciała zmarłych parafian. Oprócz cmentarza miejscem pochówku wiernych były także podziemia świątyni. Z powodu rozporządzenia władz kościelnych z 1230 r., w podziemiach mogły być jedynie składane ciała zmarłych kolatorów lub członków rodzin szlacheckich, jednak tylko za specjalnym zezwoleniem biskupa pod kościołem chowano innych wiernych. Dopiero arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Kurowski w 1408 r. dał pozwolenie na składanie w podziemiach świątyni zmarłych dobrodziejów, którzy mieli znaczące zasługi we wspieraniu parafii. Najprawdopodobniej pod kościołem w Lgocie Wielkiej, od początku jego istnienia, znajdowały się podziemia. Rozciągały się one na całej długości i szerokości kościoła, wejście do nich ulokowane było w głównej nawie tuż przed prezbiterium.

Dzieje pochówku w parafii Lgota Wielka na przestrzeni wieków dowiodły, iż grzebanie zmarłych miało dość urozmaiconą formę, która z czasem stawała się bardziej jednolita. Wraz z końcem XIX w. skończył się zwyczaj składania zmarłych pod podłogą kościoła parafialnego- w krypcie. Wszystkie pogrzeby w XX w. rozpoczynały się nabożeństwem żałobnym w świątyni lgockiej, a następnie w kondukcje żałobnym przechodzono na cmentarz, który znajduje się w odległości 1 km od kościoła.

Obecnie wejście do krypty znajduje się za prezbiterium i jest niedostępne dla publiczności. Wcześniej krypta miała trzy wejścia: od zewnątrz kościoła i od tyłu głównego ołtarza, a przed II wojną światową miała wejście obok bocznego prawego ołtarza. W podziemiach kościoła znajduje się około 15 trumien ze szczątkami zmarłych dobrze zachowanych. Pozostałe częściowo są zasypane lub w całości w dalszej części krypty.

Kościół parafialny pw. św. Urszuli w Kolonii Krępa

Datowanie: 1760 r.

Remonty: 1769 r. - konserwacja; 1910 r.; 1946 r.; lata 1968-1973 - wyremontowano organy, pokryto nowymi gontami połowę kościoła, założono nowe drzwi wejściowe.; 1984 r. - podniesienie i wyprostowanie kościoła, wymiana przyciesi na żelbetowe, zabezpieczenie elewacji zewnętrznych, wykonanie podsufitek kasetonowych w nawie i prezbiterium, pokrycie ścian wewnętrznych boazerią, występującą na całej wysokości ścian, obudowanie boazerią chóru i wspierających go czterech słupów, wymiana podłogi białej na posadzkę z płytek ceramicznych, wymiana dwóch drzwi.

Pierwotny kościół filialny istniał już w XV w. Parafię erygowano w 1511 r. Obecny kościół ufundowany został w 1760 r. przez Macieja Stankiewicza - dziedzica Krępy.

Kościół orientowany, usytuowany na skraju wsi, na działce o kształcie wieloboku, ogrodzony drewnianym płotem, z betonowymi słupkami. Główne wejście od strony płd., z metalową, kutą bramą z dwoma furkami po bokach, osadzonymi na czterech słupach, zakończonych stożkowatymi sterczynami. Dwa wejścia boczne z drewnianymi furtkami - od str. płn. przy plebanii i od str. wsch. W płd. części placu kościelnego, w licu ogrodzenia, usytuowane poza działką drewniana i murowana dzwonnica. W płn.-zach. części ogrodzenia - rzeźba św. Stanisława, wsparta na współczesnym cokole. Przy płd. części ogrodzenia - duży, współczesny krzyż.

Konstrukcja kościoła - zrębowa, ściany z bali modrzewiowych. Ściany oszalowane za zewnątrz i wewnątrz deskami łączonymi na styk, które od strony zewnętrznej pokryte są listwami. Podmurówka murowana, otynkowana. Więźba dachowa - krokwiowo-jętkowa z jedną ścianą stolicową.

Kościół jednonawowy, jednoosiowy. Nawa na rzucie prostokąta, zbliżonego kształtem do kwadratu, poprzedzona prostokątną kruchtą, zakończona nieco węższym, trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Przy płn. ścianie prezbiterium jednotraktowa zakrystia, z osobnym wejściem, przy nawie od str. płd., pośrodku przedsionek na rzucie kwadratu.

Bryła zwarta. Nawa przykryta dachem dwuspadowym, na którego na kalenicy, w zakończeniu nawy- sygnaturka. Cokół sygnaturki sześcioboczny, zwieńczony profilowanym gzymsem, powyżej latarnia, otwarta na każdej ścianie półkolistą arkadą, w zwieńczeniu cebulasty hełm, zakończony kulą i ażurowym krzyżem o trójlistnie zakończonych ramionach. Prezbiterium przykryte dachem trójspadowym, nieco niższym od dachu nawy. Kruchta i przedsionek boczny niskie, przykryte dachami dwuspadowymi. Dachy z okapami, za wyjątkiem ściany szczytowej nawy. Dachy i sygnaturka kryte blacho-dachówką.

Wyposażenie: ołtarz główny, eklektyczny z pocz. XIX w., z barokowym obrazem Chrystusa Boleściwego z XVII w. i św. Barbarą z 2 poł. XVIII w., wczesnorenansowy obraz św. Urszuli z towarzyszkami z pocz. XVI w., późnobarokowy krucyfiks z 2 poł. XVIII w na łuku tęczowym.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

W celu właściwej oceny stanu dziedzictwa kulturowego gminy Lgota Wielka oraz możliwości gminy w tym zakresie, przeprowadzono analizę SWOT.

Tabela nr 5. Analiza SWOT

Silne strony Gminy Lgota Wielka	Słabe strony Gminy Lgota Wielka
<ul style="list-style-type: none"> - dogodne położenie komunikacyjne, - otwartość i przychylność władz samorządowych, - obiekty małej architektury sakralnej w formie zabytkowych kapliczek, - zaktualizowana gminna ewidencja zabytków, - obiekty zabytkowego budownictwa drewnianego, - układy przestrzenne historycznych miejscowości, - wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej, - opracowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy, - silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> - brak popularyzacji wiedzy o wartości chronionych obiektów oraz idei ochrony zabytków, - niewystarczający stan zabezpieczenia zabytków i postępujący proces ich niszczenia, - niewystarczająca wizualizacja obszaru (brak tablic informacyjnych, witaczy, oznakowań), - brak wystarczających środków w budżecie gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, - niedostateczne wsparcie finansowe prywatnych właścicieli budynków zabytkowych, - brak właściwej bazy oraz zaplecza kulturowego, - wysokie koszty utrzymania i konserwacji obiektów zabytkowych

Szanse Gminy Lgota Wielka	Zagrożenia Gminy Lgota Wielka
<ul style="list-style-type: none"> - pojawienie się funduszy pomocowych wspomagających inwestycje gminne, - możliwość wsparcia finansowego z różnych źródeł, w tym ze środków Unii Europejskiej, - wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów kulturowych dla rozwoju turystyki, - wzrost świadomości w widzeniu obiektu zabytkowego jako miejsca do życia i jako lokowanie kapitału, - kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych, - wyeksponowanie atutów gminy w promocji Powiatu Radoszczańskiego, - rosnąca rola samorządu włączającego się w sferę ochrony dziedzictwa, - atrakcyjność turystyczna regionu 	<ul style="list-style-type: none"> - brak jasnych i przejrzystych przepisów regulujących działania przy obiektach zabytkowych niewpisanych do rejestru zabytków, - wprowadzanie elementów obcych, nowej zabudowy - np. nieprze-myślanej, niezgodnej z historyczną kolorystyki, agresywnych nośników reklamowych, architektury niezgodnej z lokalnymi tradycjami, - brak skutecznej egzekucji prawa, - jednowymiarowe postrzeganie zasobów dziedzictwa kulturowego: wyłącznie poprzez pryzmat ich gospodarczego wykorzystania lub przeciwnie - jedynie jako zasobu historycznego, - brak dostatecznego nadzoru nad remontami i przebudowami obiektów zabytkowych, - brak środków finansowych na infrastrukturę, - skomplikowane procedury w ubieganiu się o środki zewnętrzne skutkujące stosunkowo niewielkim wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, zwłaszcza przez osoby prywatne, - niska świadomość mieszkańców gminy w temacie skarbów kultury, dziedzictwa i tradycji charakteryzujących gminę, - zerwanie ciągłości kulturowej - zmiana sytemu wartości pomiędzy pokoleniami

7. Założenia programowe

Program opieki nad zabytkami dla gminy Lgota Wielka służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w różnych dziedzinach życia społecznego. Realizacja wyznaczonych celów, wymaga przede wszystkim zmiany w świadomości, szczególnie w obszarze odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych, które odpowiadają za ochronę środowiska kulturowego i naturalnego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne, a także wyznaczone kierunki rozwoju gminy. Ważne jest także, aby właściciele zabytkowych obiektów, zmienili swoje podejście, przyczyniając się w ten sposób do poprawy stanu zachowania wszelkich dóbr środowiska kulturowego i naturalnego.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu dziedzictwa kulturowego gminy, za pomocą analizy SWOT, zostały opracowane dwa priorytety, do których realizacji wyznaczono kierunki działania wraz z zadaniami. Czynności te osiągnięte zostaną w perspektywie długofalowej, wieloletniej, których ostatecznym rezultatem będzie przywrócenie zabytkom gminy właściwych im walorów historycznych i estetycznych.

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka

Priorytet I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego gminy Lgota Wielka.

Priorytet II: Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców gminy Lgota Wielka .

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka

Dla priorytetu pierwszego, ustalono następujące kierunki działań, wraz z zadaniami dla każdego z kierunków.

Priorytet I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego gminy.

Kierunki działań:

1. Podjęcie działań, mających na celu podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego gminy, na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne.

Zadania:

- przestrzeganie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- umieszczenie tablic zawierających krótką informację na temat historii obiektu, dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków, tj. kościół parafialny pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej i kościół parafialny pw. św. Urszuli w Kolonii Krępa.

2. Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Zadania:

- egzekwowanie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- w momencie przyjmowania nowych planów, strategii, zwiększenie uwagi na prawidłowość treści dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami,
- umieszczenie tabliczek „zabytek chroniony prawem” na obiektach wpisanych do Rejestru Zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w porozumieniu ze starostą w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Właściciel zabytku, w celu poinformowania, iż dany obiekt jest zabytkiem, może umieścić na nim znak informacyjny o tym, że podlega on ochronie - wynika to z art. 12 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Znak ma kształt pięciokątnej tarczy skierowanej ostrzem w dół, o wymiarach 185 x 100 mm, wykonanej z blachy, na białym tle w górnej części napis „ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM”, poniżej tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy, oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczony po każdej stronie białym trójkątem,

- szkolenie pracowników w zakresie sporządzania wniosków dotyczących dotacji, uzyskania zewnętrznych funduszy na ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

3. Rozszerzenie zasobów prawnych form ochrony zabytków gminy Lgota Wielka.**Zadania:**

- bieżąca aktualizacja i weryfikacja obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- przy współpracy z właścicielami obiektów, wystąpienie o wpis kolejnych obiektów do rejestru zabytków, w porozumieniu z konserwatorem zabytków, obiektów takich jak: dzwonnica przy kościele parafialny pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej, kapliczka w Lgocie Wielkiej przy ul. Radomszczańskej przy nr 116, dz. nr 115, której wyposażenie, tj. rzeźba Matki Boskiej Bolesnej, zostało wpisane jako zabytek ruchomy, dzwonnica I przy kościele parafialny pw. św. Urszuli w Kolonii Krępa, dzwonnica II - kaplica przy kościele parafialny pw. św. Urszuli w Kolonii Krępa,
- uwzględnianie ochrony zabytków przy planowaniu zadań inwestycyjnych gminy,
- uwzględnienie postulatów ochrony dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych w treści dokumentów planistycznych, między innymi przy zmianie istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- jasne i czytelne zaprezentowanie wszystkich form ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych gminy- szczegółowe oznaczenie zabytków i lokalizacji terenów objętych ochroną,
- zbieranie informacji, co dwa lata, od właścicieli obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, dotyczących przeprowadzonych remontów.

4. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.**Zadania:**

- zmiany zagospodarowania przestrzennego, realizacje inwestycji, będących własnością gminy, przy bezwzględnym przestrzeganiu ustawowego wymogu uzyskiwania konserwatorskiego pozwolenia na prowadzenie prac w budynkach objętych ochroną, na podstawie wpisu do rejestru zabytków, indywidualnego lub zespołowego,
- wskazanie możliwości właścicielom obiektów zabytkowych i pomoc przy ubieganiu się o dotacje lub refundacje kosztów prac z funduszy krajowych, wojewódzkich i europejskich ,
- doradztwo w przygotowywaniu wniosków o dofinansowanie.

Dla priorytetu drugiego, ustalono następujące kierunki działań, wraz z zadaniami dla każdego z kierunków.

Priorytet II: Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców gminy Lgota Wielka.

Kierunki działań:

1. Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

Zadania:

- umieszczenie na stronie internetowej gminy gminnej ewidencji zabytków wraz z kartami obiektów z wyłączeniem kart ewidencyjnych dotyczących stanowisk archeologicznych, wraz z pozytywnie zaopiniowanym Gminnym programem opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka na lata 2015-2018,
- zapoznanie mieszkańców z zagadnieniami dotyczącymi gminnej ewidencji zabytków oraz przybliżenie skutków prawnych z tym związanych.

2. Popularyzowanie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym gminy.

Zadania:

- prowadzenie działalności edukacyjnej, skierowanej do młodzieży szkolnej poprzez organizowanie dla niej: konkursów szkolnych popularyzujących historię gminy oraz jej zabytki,
- nagłaśnianie, promowanie i informowanie lokalnej społeczności, o ważnych odkryciach konserwatorskich i archeologicznych, w celu budowania tożsamości historycznej oraz kreowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego,
- współpraca z lokalnymi wydawnictwami, poprzez zamieszczanie informacji związanych z zabytkami z terenu gminy Lgota Wielka,
- stworzenie trasy turystycznej po kapliczkach/figurach/krzyżach znajdujących się na terenie gminy, w postaci mapy z rozmieszczeniem ww. obiektów, która umieszczona zostanie w centrum miejscowości Lgota Wielka.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych w nim priorytetów. Podstawę instrumentarium, stanowią obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Regulacje te dotyczą instrumentów ekonomiczno- prawnych, społecznych oraz finansów publicznych. Zakłada się, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumenty prawne, wynikające z obowiązujących przepisów prawnych:
 - aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów,
 - wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- instrumenty finansowe:
 - finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy,
 - korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowanie dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- instrumenty społeczne:
 - prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego gminy Lgota Wielka,
 - edukacja kulturowa,
- instrumenty koordynacji:
 - realizacja projektów i programów gminy, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego gminy,
 - realizacja poprzez monitoring stanu środowiska kulturowego,

- instrumenty kontrolne:
- aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków,
- oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy,
- analizy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostanie przedstawiony Radzie Gminy w celu przyjęcia go uchwałą. Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446), wójt (burmistrz, prezydent) gminy zobowiązany jest do sporządzania, co dwa lata, sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go Radzie Gminy. Wykonanie takiego sprawozdania, powinno być poprzedzone oceną poziomu realizacji programu, która powinna uwzględniać: wykonanie zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami oraz efektywność ich wykonania. Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Dla priorytetu I - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego gminy, przyjmuje się następujące wskaźniki oceniające poziom realizacji programu opieki nad zabytkami:

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy poniesionych na realizację programu ochrony i opieki nad zabytkami,
- wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez gminę,
- wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez właścicieli zabytkowych obiektów,
- ilość umieszczonych tabliczek „zabytek chroniony prawem” na obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
- ilość umieszczonych tablic zawierających krótką informację na temat historii obiektu,
- ilość przeprowadzonych szkoleń, bądź udziału w szkoleniach w zakresie sporządzania wniosków dotyczących dotacji, uzyskania zewnętrznych funduszy na ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
- ilość zebranych informacji od właścicieli obiektów wpisanych do ewidencji zabytków, dotyczących przeprowadzonych remontów.

Dla priorytetu II - Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców gminy Lgota Wielka, przyjmuje się następujące wskaźniki oceniające poziom realizacji programu opieki nad zabytkami:

- ilość odwiedzin strony internetowej gminy z zamieszczoną gminną ewidencją zabytków i Gminnym programem opieki nad zabytkami gminy Lgota Wielka na lata 2015- 2018,
- liczba zorganizowanych konkursów szkolnych popularyzujących historię gminy oraz jej zabytki,
- ilość przedstawionych mieszkańcom informacji dotyczących gminnej ewidencji zabytków oraz przybliżenie skutków prawnych z tym związanych,
- ilość wydanych publikacji/ artykułów związanych z zabytkami z terenu gminy.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Ważne jest, by władze gminy z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w budżecie środków przeznaczonych na realizację zapisów programu opieki nad zabytkami. Tym bardziej, że znaczna

część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego w finansowanych przez nie projektach. Główny obowiązek związany z opieką, ochroną oraz finansowaniem wszelkich prac konserwatorskich, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

10.1. Dotacje

Sprawy, związane z dofinansowaniem prac przy obiektach zabytkowych, reguluje rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 roku - „W sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków” (t.j.: Dz. U. z 2014 r. poz. 399).

Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, określa szczegółowo wykaz działań które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru,
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Udzielane są w celu poprawy stanu zachowania zabytków poprzez ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwację i rewaloryzację zabytków, udostępnianie zabytków na cele publiczne. Kwalifikują się prace prowadzone przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, realizowane bez udziału środków europejskich. Planowane w roku udzielenia dotacji lub prowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (refundacja). Uprawnionymi wnioskodawcami są jednostki posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

Zasady udzielania dotacji:

- dofinansowanie może obejmować jedynie nakłady konieczne na prace określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- dofinansowanie może być udzielone do wysokości 50 % nakładów koniecznych. W wyjątkowych wypadkach (wyjątkowa wartość historyczna, artystyczna lub naukowa obiektu, wymagane przeprowadzenie złożonych technologicznie robót, stan zachowania zabytku wymaga natychmiastowej interwencji) dofinansowanie może stanowić 100 % wartości robót.

Dotacje wojewódzkie i powiatowe

Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa (Powiatu) w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji- fundusz kościelny

Środki Funduszu Kościelnego można przeznaczyć na remonty i konserwacje obiektów sakralnych o wartości zabytkowej (art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego. Dz. U. Nr 61, poz. 354). Dotacja mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczając obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej.

10.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który corocznie ogłasza stosowne konkursy.

Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

Program „Dziedzictwo Kulturowe”

Program ten stanowi kontynuację finansowania w ubiegłych latach. Celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

- Ochrona zabytków

Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich. O dotację mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (samorządowe jednostki kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe). Finansowanie odbywa się w formie udzielenia dotacji lub refundacji - w okresie trzech lat od przeprowadzenia prac przy zabytku. Priorytet skupia się na celach:

- ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- konserwacja i rewaloryzacja zabytków,
- udostępnianie zabytków na cele publiczne.

- Wspieranie działań muzealnych

Celem priorytetu jest wspieranie działalności z zakresu opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawieni- niczych. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie zadań w zakresie: organizacji czasowych wystaw muzealnych; modernizacji i tworzenia stałych wystaw muzealnych; publikacji katalogów do wystaw muzealnych; konserwacji muzealiów, archiwaliów, starych druków, rękopisów, kartografii, muzykaliów, iko- nografii, grafiki artystycznej, dokumentów życia społecznego; a także doposażenia pracowni konserwatorskich.

- Kultura ludowa i tradycyjna

Celem priorytetu jest wspieranie najwartościowszych zjawisk z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej, między innymi promowanie działań artystycznych będących twórczym upowszechnieniem elementów sztuki regionalnej. Dotacje przeznaczone są na działania o charakterze edukacyjnym, służące przekazywaniu umiejęt- ności i tradycji, szczególnie w formie „warsztatów tradycyjnych rzemiosł” i „szkół ginących zawodów”, a tak- że działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej.

- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą

Celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdują- cego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz upowszechnianie wiedzy na jego temat.

- Ochrona zabytków archeologicznych

Celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego ob- szaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeo- logicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. W ramach priorytetu minister realizuje również dotacje na prowadzenie badań archeologicznych wraz z wykonaniem ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków w przypadku:

- prowadzenia robót budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru, objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdu- jącym się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- prowadzenia robót ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić, może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego.

Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organi- zacyjna zamierzającej realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia działań.

- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego

Celem priorytetu jest zainicjowanie kompleksowego procesu cyfryzacji materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, obiektów muzealnych, archiwalnych, bibliotecznych i audiowizualnych, znaj-

dujących się pod opieką podmiotów spoza sfery finansów publicznych, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, lub uczelni publicznych.

- Miejsca pamięci narodowej

Celem priorytetu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2015

Miejsca Pamięci Narodowej - to nowy priorytet w ramach Programów ogłoszonych przez Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Małgorzatę Omilanowską. Jego celem jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości. Nabór wniosków trwał do 30 listopada 2014 r., z wyjątkiem priorytetu Ochrona zabytków, gdzie termin minął 31 października 2014 r.

Programy na 2015 r. w ramach dziedzictwa kulturowego:

- Ochrona zabytków,
- Wspieranie działań muzealnych,
- Kultura ludowa i tradycyjna,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą,
- Ochrona zabytków archeologicznych,
- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego,
- Miejsca Pamięci Narodowej.

Program „Infrastruktura kultury”

Celem programu jest poprawa warunków funkcjonowania instytucji i obiektów kultury. Przedmiotem dofinansowania mogą być modernizacje i remonty obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną i edukacyjną, w zakresie kultury oraz przygotowanie dokumentacji technicznej do inwestycji.

Program wieloletni KULTURA +

Realizowany w latach 2011-2015. Jego celem jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko - miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej i digitalizację zasobów muzeów, bibliotek i archiwów.

10.3. Środki europejskie

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020

Obecnie trwa przygotowanie trzech typów programów: transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnego na lata 2014-2020. Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia:

- obszary przylegające do granic państwowych, w przypadku programów współpracy transgranicznej. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży,
- duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw w ramach programów współpracy transnarodowej,
- wszystkie regiony UE w zakresie współpracy międzyregionalnej. Projekty, oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi mogą dotyczyć między innymi kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.

Kreatywna Europa

Kreatywna Europa to nowy program Unii Europejskiej oferujący wsparcie finansowe dla sektorów audiowizualnych, kultury i kreatywnych. Program ten będzie realizowany w latach 2014-2020 i będzie zawierał trzy komponenty: MEDIA, KULTURA i część międzysektorową z nowym instrumentem finansowym od 2016 r. Nowe priorytety, które pojawiają się w Kreatywnej Europie wynikają z analizy obecnej sytuacji sektorów kultury w Europie i problemów, jakie napotykają europejscy artyści. Są to przede wszystkim: budowanie kompetencji sektorów kultury i kreatywnych do skutecznego działania na poziomie ponadnarodowym oraz strategiczne budowanie i rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł i zwiększanie dostępu do kultury.

Komponent Kultura jest częścią programu Kreatywna Europa skierowaną do instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sektorach kultury i kreatywnych. Jego celem jest promocja europejskiej kultury i sztuki, zwiększanie mobilności artystów i dzieł europejskich, budowanie współpracy kulturalnej na poziomie ponadnarodowym, rozwijanie europejskiej publiczności oraz dostosowywanie sektorów kultury i kreatywnych do technologii cyfrowych i wdrażania innowacji.

Program Europa dla Obywateli 2014-2020

Jest to program skierowany na realizację „miękkich” działań projektowych między innymi w tematyce dziedzictwa kulturowego, którego celem jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz pomoc w lepszym zrozumieniu polityki UE i jej wpływu na życie codzienne obywateli jej państw członkowskich.

Celami ogólnymi programu są:

- rozwijanie obywatelstwa europejskiego przez umożliwienie współpracy i uczestnictwa w budowaniu demokratycznej, różnorodnej kulturowo, otwartej na świat Europy,
- rozwijanie poczucia tożsamości europejskiej opartej na wspólnych wartościach, historii i kulturze, umacnianie poczucia odpowiedzialności za UE wśród obywateli,
- pogłębianie tolerancji i wzajemnego zrozumienia między obywatelami Europy.

Cele ogólne realizowane są na poziomie ponadnarodowym za pomocą celów szczegółowych, do których należy:

- gromadzenie członków społeczności lokalnych z całej Europy w celu wymiany doświadczeń, opinii i wartości,
- wspieranie działań, debat i refleksji na temat obywatelstwa europejskiego i demokracji przy współpracy z europejskimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego,
- przybliżanie Europy obywatelom przez propagowanie europejskich wartości i osiągnięć z zachowaniem pamięci o jej historii,
- zachęcanie obywateli i organizacji obywatelskich we wszystkich krajach do wzajemnych kontaktów, umacniających dialog międzykulturowy (jedność w różnorodności), budowanie więzi między „starymi” a nowymi członkami UE.

Program składa się z dwóch obszarów tematycznych: Pamięć i Obywatelstwo europejskie oraz Demokratyczne zaangażowanie i uczestnictwo obywatelskie, które są uzupełnione przez działanie horyzontalne nazwane „waloryzacją”, sprowadzające się do analizy, rozpowszechniania i wykorzystania wyników projektów dofinansowanych z Programu „Europa dla Obywateli”. Minimalna kwota dofinansowania projektu to 60 000 euro, maksymalna 600 000 euro. Wsparcie finansowe Unii nie może przekroczyć 70% całkowitego budżetu. Wnioski mogą składać organizacje badające europejską politykę publiczną (ośrodki analityczne) lub organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które przez swoje stałe i regularnie prowadzone działania wnoszą konkretny wkład w realizację celów programu Europa dla Obywateli, a ponadto spełniają wszystkie następujące wymagania:

- posiadają osobowość prawną co najmniej od czterech lat,
- działają na poziomie europejskim,
- nie są nastawione na zysk,

- mają siedzibą w jednym z krajów członkowskich UE, krajach EFTA i innych, jeśli podpisały one w 2014 r. protokół ustaleń z Komisją Europejską.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Kolejnym programem finansowy, dotowany przez Unię Europejską, w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), z którego możliwe było i będzie finansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego, jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W jego projekcie zapisano między innymi, że w jego ramach przewidziane jest działanie 7.8. „Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich”, a w nim poddziałanie 7.8.2.1. „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”. W ramach tego poddziałania mogą być wspierane następujące typy operacji:

- odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- koszty prac konserwatorskich lub restauratorskich,
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji,
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Działania LEADER

Dodatkowo w środkach UE kierowanych do Polski przez EFRROW dofinansowania na inicjatywy związane z ochroną dziedzictwa i podtrzymaniem tradycji kulturowych można szukać w ramach działania 7.15 LEADER (PROW), definiowanego jako podejście oddolne, mające na celu rozwój lokalny kierowany przez lokalną społeczność. LEADER może być realizowany na obszarach wiejskich, przez które rozumieć należy tereny całego kraju, z wyłączeniem obszaru miast o liczbie mieszkańców większej niż 20 000. Dla danego obszaru na terenach wiejskich, zamieszkanego przez minimum 30 000 lub maksimum 150 000 mieszkańców, powstać powinna tzw. Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) zawierająca wszelkie aspekty charakterystyczne dla danego terenu i zamieszkującej go ludności, które mogą przyczynić się do rozwoju gospodarczego, turystycznego, społecznego i kulturowego tego obszaru. LSR będzie realizowana na obszarze obejmującym przynajmniej dwie gminy, których tereny stanowią (bądź zawierają) obszary wiejskie, dla których utworzona zostanie tzw. Lokalna Grupa Działania (LGD). Podejście LEADER wskazuje konieczność osiągnięcia przez Lokalną Grupę Działania określonych celów szczegółowych, do których należą między innymi:

- wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju,
- rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych,
- rozwój produktów lokalnych,
- zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury: turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Operacje realizowane w ramach LSR powinny jednak wskazywać na wykorzystanie lokalnych zasobów, takich jak: surowce naturalne, miejscową infrastrukturę, lokalizację (położenia geograficzne), dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe, potencjał mieszkańców itp.

Program operacyjny infrastruktura i środowisko 2014-2020

Z Programu operacyjnego infrastruktura i środowisko 2014-2020 właściciele lub zarządcy obiektów zabytkowych mogą pozyskiwać wsparcie finansowe w ramach dwóch priorytetów: Osi priorytetowej I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki, Priorytet inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w bu-

dynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym, a także w ramach Osi priorytetowej VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, Priorytet inwestycyjny 6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. W ramach priorytetu 4.3 przewidywane wsparcie skierowane jest głównie na kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne, w tym też w zakresie związanym między innymi z ogrzaniem obiektu, wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła oraz podłączeniem do niego lub modernizacją przyłącza), systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacji systemów chłodzących, w tym także z OZE, wprowadzeniem systemów zarządzania energią. W budynkach powinny być stosowane instalacje OZE, które będą zapewniały przynajmniej częściowe pokrycie zapotrzebowania na energię w tych budynkach, pełniąc jednocześnie funkcję demonstracyjną i edukacyjną. W ramach opisywanego obszaru instalacja OZE budowana na/przy budynkach musi być w pełni przeznaczona na potrzeby energetyczne obiektu, a jedynie niewykorzystana część energii elektrycznej może być oddawana do sieci dystrybucyjnej. Wsparciem mogą też zostać objęte działania związane z przygotowaniem audytów energetycznych takich budynków oraz prac projektowych w formie dotacji. Podobną formę wsparcia przewiduje się także w wypadku kompleksowej modernizacji energetycznej budynków publicznych. Zarówno w wypadku budynków użyteczności publicznej, jak i mieszkaniowych nie wyklucza się zastosowania różnych form partnerstwa publiczno-prywatnego, przy realizacji takich projektów, biorąc pod uwagę inne dostępne mechanizmy wsparcia tego sektora. Działania te mogą być prowadzone w koordynacji z realizacją projektów z zakresu modernizacji sieci ciepłowniczych oraz rozwoju wysokosprawnej kogeneracji prowadzących do zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło i chłód. W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie przewidziane jest między innymi dla organów władzy publicznej, w tym administracji rządowej oraz podległych jej organów i jednostek organizacyjnych, jednostek samorządu terytorialnego oraz działających w ich imieniu jednostek organizacyjnych (szczególnie dla miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych oraz miast regionalnych i subregionalnych), państwowych jednostek budżetowych, spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych, a także podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego niebędących przedsiębiorcami. Projekty wyłaniane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym. Podstawowym trybem wyboru jest tryb konkursowy, a tryb pozakonkursowy jest stosowany szczególnie w wypadku miast mających Strategie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)

W latach 2009-2014 działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego otrzymały wsparcie w wysokości około 60 000 000 euro w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego dzięki Mechanizmowi Norweskiemu oraz Europejskiemu Obszarowi Gospodarczemu przez priorytet dotyczący promowania różnorodności kulturowej i artystycznej. Z informacji udostępnionych przez Punkt Informacyjny Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju nt. funduszy norweskich i EOG wynika, że kolejne środki w ramach tego funduszu będą dostępne na podobnych - do istniejących - zasadach i priorytetach wsparcia.

11. Wydatki gminy Lgota Wielka związane z ochroną zabytków

W ostatnich latach, w gminie Lgota Wielka, dokonano następujących prac w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:

1. Remont kościoła paraf. pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej, okres realizacji 21.04.- 31.10.2009 r.; całkowita wartość inwestycji 440 374,71 zł, w tym 300 000,00 zł dotacja MKiDN (140 374,71 zł środki własne parafii).
2. Zagospodarowanie otoczenia zabytkowego kościoła pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej, cel: remont dzwonnicy kościelnej, zagospodarowanie terenu wokół kościoła, czas realizacji 2009 - 2011, szacowany koszt realizacji: 332 000,00 zł, źródło pozyskania funduszy: Dochody Parafii św. Klemensa w Lgocie Wielkiej i środki pozyskane w ramach PROW.
3. Kontynuacja remontu wnętrza kościoła paraf. pw. św. Klemensa w Lgocie Wielkiej, cel: przywrócenie drewnianej podłogi, konserwacja XVIII/ XIX ołtarza głównego; źródło pozyskania funduszy: dotacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach budżetu za 2011 r. (ochrona zabytków i opieki nad zabytkami); dofinansowanie realizowane było w ramach Programu Dziedzictwo Kulturowe, Priorytet i Ochrona Zabytków; wysokość dotacji: 150 000,00 zł.

12. Bibliografia

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014, poz. 1446.);
- 2) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 642, ze zm.);
- 4) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 647, ze zm.);
- 5) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.- Prawo budowlane (t.j.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, ze zm.);
- 6) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, ze zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz. U. z 2013 r. poz. 627, ze zm.);
- 8) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j.: Dz. U. z 2014 r., poz. 518, ze zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 406, ze zm.);
- 10) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j.: Dz. U. z 2014 r., poz. 1118, ze zm.);
- 11) ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j.: Dz. U. z 2012 r. poz. 987, ze zm.);
- 12) ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j.: Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698, ze zm.);
- 13) ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2014 r., poz. 782, ze zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. Nr 113, poz. 661);
- 15) rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j.: Dz. U. z 2014 r. poz. 399);
- 16) materiały udostępnione przez Urząd Gminy w Lgocie Wielkiej;
- 17) materiały konserwatorskie udostępnione w siedzibie WKZ o. Piotrków Trybunalski;
- 18) www.lgota.i-bip.pl;
- 19) www.radomszczanski.pl;
- 20) www.lodzkie.pl;
- 21) www.part.com.pl;
- 22) www.lodzkie.travel;
- 23) www.parafialgotaw.c0.pl;
- 24) <http://kuriaczystochowa.pl/parafie/dekanaty/sulmierzycki/lgota-wielka-sw-klemensa-sanktuarium-maryjne/>;
- 25) Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, Tom II- Województwo Łódzkie, zeszyt 8 - powiat radomszczański, opr. Helena Hohensee-Ciszewska i Jerzy Łoziński;
- 26) www.nid.pl;
- 27) www.nimoz.pl;
- 28) www.stat.gov.pl/gus;
- 29) www.isap.sejm.gov.pl;
- 30) www.wikipedia.pl.

13. Spis tabel

- 1) Tabela nr 1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Lgota Wielka;
- 2) Tabela nr 2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Lgota Wielka;
- 3) Tabela nr 3. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków w gminie Lgota Wielka;
- 4) Tabela nr 4. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Lgota Wielka;
- 5) Tabela nr 5. Analiza SWOT.